

ELŐTERJESZTÉS

Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testületének
2019. május 30-ai ülésére

Tárgy: Tótkomlós Város Fenntarthatósági Terv felülvizsgálatának (Local Agenda 21) elfogadása

Az Új Széchenyi Terv Környezet és Energia Operatív Program támogatási rendszerében „Békés megyei Ivóvízminőség-javító Program” elnevezésű, KEOP-1.3.0/09-11-2012-0009 azonosítószámmal nyilvántartott projektben tett vállalásnak megfelelően a részt vevő településeknek el kellett készítenniük a helyi Fenntarthatósági Programjukat. Tótkomlós Város Fenntarthatósági Tervét (a továbbiakban: Local Agenda 21) a Képviselő-testület 2015. augusztus 24. napján hozott 164/2015. (VIII. 24) számú határozatával fogadott el. A projekt 3. számú fenntartási jelentésének benyújtásához szükséges az időközben lejárt Local Agenda 21 felülvizsgálata.

A Local Agenda 21 olyan települési távlati célkitűzés és néhány éves időszakokra létrehozott akcióprogram-sorozat, amelyet közösségi tervezésben, intézményi elköteleződéssel, és civil részvételben hoznak létre a helyi szereplők a helyi közösség folyamatos javulási folyamata érdekében.

A Local Agenda 21 feladata egy adott településre vagy településcsoportra a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan alakítása, amely „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb. - nem kimerítő hasznosítását célozza. Fontos elvárás a részvétel, azaz az, hogy valamennyi helyi, valamint nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó partner magáénak érezze a programot, és törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybevitelére, szokások kialakítására.

A közismert meghatározás szerint a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk hasonló igényeinek kielégítését. A Rióban 1992-ben elfogadott „Agenda 21 – feladatok a XXI. századra” program értékelése kapcsán fogalmazódott meg annak helyi, lokális programja, a „Local Agenda 21”. Ezzel a modellel a cél az, hogy elveket fogalmazzon meg a helyi önkormányzatok, valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A gesztor által kiválasztott kivitelező - FŐMTERV Zrt. – elkészítette az alap dokumentumot, melyet a Naturaqua Kft. 2019. májusában felülvizsgált. A dokumentumot az előterjesztéshez mellékeltem.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést vitassa meg, és hozza meg döntését!

„A” HATÁROZATI JAVASLAT

Tótkomlós Város Önkormányzata a LOCAL AGENDA 21 Fenntartható fejlődésének felülvizsgált programját elfogadja az előterjesztéshez mellékelt tartalommal.

Felelős: dr. Garay Rita polgármester

Határidő: azonnal

„B” HATÁROZATI JAVASLAT

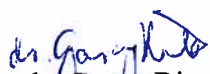
Tótkomlós Város Önkormányzata a LOCAL AGENDA 21 Fenntartható fejlődésének programját az alábbi módosításokkal fogadja el:

.....

Felelős: dr. Garay Rita polgármester

Határidő: értelem szerint

Tótkomlós, 2019. május 23.

dr. Garay Rita
polgármester

Az előterjesztést készítette: Hajdu Zoltán műszaki ügyintéző
Az előterjesztést látta: dr. Osváth Tamás jegyző

TÓTKOMLÓS VÁROS
HELYI FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉNEK PROGRAMJA

LOCAL AGENDA 21

2019

A programot Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testülete

_____ számú határozatával hagyta jóvá.

-----
jegyző

A FŐMTERV Zrt. által 2015 márciusban készített dokumentációt NATURAQUA Kft. 2019 májusában felülvizsgálta :

.....
Kober Tamás

Kamarai nyilván. szám: 13-10405
SZKV-1.1, SZKV-1.2, SZKV-1.3, SZKV-1.4

.....
Wischy Dávid

Kamarai nyilván. szám: 01-15580

Tartalom

1.	BEVEZETÉS	4
2.	HÁTTÉR, KÖRNYEZET, HELYZETELEMZÉS.....	9
2.1.	Érintett földrajzi terület bemutatása, a terület közigazgatási lehatárolása, területi egységek	9
2.2.	A terület természeti környezete	10
2.3.	A környezet állapota	11
2.3.1.	Levegő.....	11
2.3.2.	Felszíni és felszín alatti vizek.....	12
2.3.3.	Talaj.....	14
2.3.4.	Hulladékgazdálkodás	14
2.3.5.	Zaj és rezgés elleni védelem	15
2.4.	Települési környezet	17
2.4.1.	Társadalmi környezet	17
2.4.2.	Gazdasági helyzetelemzés	22
3.	SWOT- analízis	29
4.	KÉRDŐÍVEK	31
5.	A FENNTARTHATÓSÁGI FEJLŐDÉSI PROGRAM CÉLKITŰZÉSEI ÉS FELADATAI	39
5.1	A Fenntarthatósági Program társadalmi célkitűzései és feladatai	39
5.2	A Fenntarthatósági Program környezetvédelmi célkitűzései és feladatai	40
5.3	A Fenntarthatósági Program gazdasági célkitűzései és feladatai	45
6.	MONITORING JAVASLAT.....	46
7.	MEGVALÓSÍTÁS	54
7.1	Az önkormányzat szerepe a helyi fenntarthatóság megvalósításában	54
7.2.	A fenntartható fejlődés érvényesítésének lépései	55
8.	IRODALOMJEGYZÉK	57

1. BEVEZETÉS

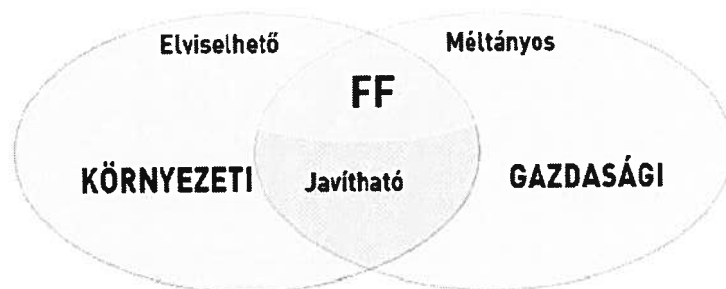
A nyolcvanas évek elején jelent meg a "fenntarthatóság" vagy a "fenntartható fejlődés" kifejezés a nemzetközi szakirodalomban.

1983-ban az ENSZ Közgyűlés határozata alapján megkezdte munkáját az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága, amelyet Gro Harlem Brundtland norvég miniszterelnök nő vezetett. A Bizottság 1987-ben „Közös jövőnk” címmel kiadott jelentésében a gazdasági növekedés olyan új korszakának lehetőségét vázolta fel, amely a fenntartható fejlődés globális megvalósítására épít, megőrzi a természeti erőforrásokat, s amely megoldás lehetne a fejlődő országok nagy részében elhatalmasodó szegénység leküzdésére is.

A jelentés nagyon röviden és tömören határozta meg a fenntartható fejlődés fogalmát: "a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket."

A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális (társadalmi), a gazdasági és a környezeti pilléreken és mindhármát együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél "bevonult" a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok cselekvési programjaiba.

TÁRSADALMI

A Fenntartható Fejlődés alappillérei

A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása. Ebben az állandó feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét, azaz eltartó-képességét. A gazdaság a társadalom fenntartásának, és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk. Nem lehet megengedni, hogy a gazdaság öncélúvá váljon olyan mértékig, hogy működésével sértse társadalmi, környezeti érdekeinket. A fenntartható fejlődés célja a növekedéssel ellentétben nem az, hogy nagyobbak legyünk, hanem az, hogy „jobbak”. Amíg a fejlesztés megvalósítása visszahat a környezet minőségére, addig a környezetünk erőforrásai, és állapota meghatározza, hogy az emberiség mit és mennyit vehet el a környezetből fejlődéséhez.

A fenntartható társadalom alapvető követelményei: szociális igazságosság, amelynek az alapja a lehetőségekhez való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása, és a társadalmi terhekből való közös részesedés; az életminőség javítására való törekvés; a természeti erőforrások fenntartó használata, amelynek megvalósításához a társadalom környezet-tudatos és környezet-etikus magatartása szükséges; és a környezetminőség megőrzése.

A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata megfogalmazásában: "A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg." (Átmenet a fenntarthatóság felé; Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata, Tokió, 2000).

Az EU a tagállamok mellett felkért társult országokat is, hogy az EU stratégiával összhangban készítsék el saját stratégiájukat. A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2006. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt. 1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Local Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja. Ezzel a modellel a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A Magyar Köztársaság Kormánya 2007. június 29-én elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiát és a hozzá kapcsolódó Tagállami jelentést az Európai Unió megújított fenntartható fejlődési stratégiájának végrehajtásáról. Ebben a Magyar Kormány, tárcaközi egyeztetéseket követően, megfogalmazta az országos léptékű tennivalókat. A dokumentum mindenekelőtt pontosan meghatározta a fenntartható fejlődés fogalmát:

„A fenntartható fejlődés a tágan értelmezett életminőség javulását szolgálja, amely nem szűkíthető le az anyagi jólétre, hanem magában foglalja a környezet minőségét, a demokratikus jogok érvényesülését, a természeti erőforrásokhoz valamint a társadalom nyújtotta szolgáltatásokhoz és intézményekhez való hozzáférést, a teljes testi, lelki egészséget, a szabadidőt, a biztonságot is. A társadalmi jólét a környezetminőség és a társadalmat alkotók életminőségének együttes megnyilvánulása.

A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel és a társadalmi igazságossággal, esélyegyenlőséggel.

A természeti erőforrások vonatkozásában ez azt jelenti, hogy hosszú távon a természeti környezet eltartó-képességével összhangban lehet csak a társadalom reális szükségleteinek a kielégítéséről gondoskodni; a környezet eltartó képessége egyben az igények kielégítésének korlátja is. Ennek megfelelően van szükség a természeti erőforrások fenntartható használatára, amelynek megvalósításához a társadalom környezet-tudatos és környezet-etikus magatartása szükséges. Ennek a megvalósulásához szükséges, hogy a jövő nemzedékének szakmailag megalapozott, megfelelően előkészített környezettudatos nevelése a családban és az oktatás valamennyi területén nagyobb teret kapjon.

A fenntarthatóság elvei szerint élő társadalomban többek között érvényesül a szociális igazságosság, amelynek az alapja a lehetőségekhez való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása, és a társadalmi terhekből való közös részesedés; az életminőség folytonos javítására való törekvés. E cél elérése

érdekében olyan erkölcsi normarendszert szükséges a társadalom tagjai felé közvetíteni, amely ezeket a folyamatokat támogatja, illetve elősegíti.

A méltányos életkörülmények, a megfelelő életminőség, jólét biztosítását kifejező célkitűzés mindenkire – a jövő nemzedékekre is – vonatkozik. A fenntartható fejlődés tehát elismeri és céljának tekinti az egymást követő nemzedékek megfelelő életminőséghez való egyenlő jogának biztosítását, s az ezzel összefüggésben álló köteleességek teljesítését. A fenntartható fejlődés tehát olyan fejlődés, amely lehetővé teszi a jelen generációk szükségleteinek kielégítését úgy, hogy ez nem veszélyezteti a jövő generációk azon lehetőségét, hogy szükségleteiket kielégítsék.

A jelenlegi társadalmi-gazdasági folyamatok, illetve hatásaik jelentős részben ellentétesek a fenntartható fejlődés követelményeivel. E trendek ismeretében elkerülhetetlen egy olyan fejlődési pályára való áttérés, amely hosszú távon biztosítja a társadalmak és köztük a magyar társadalom fenntartható fejlődését.”

LOCAL AGENDA 21

A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások – talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

Az említett fenntartható fejlődés nemzeti stratégia globális összefüggéseket is tükröző, nemzeti szintű prioritásai és fókuszai – az előzőekkel is összefüggésben – a következők:

- a gazdaság anyag- és energiaigényességének racionalizálása;
- a fenntarthatatlan társadalmi folyamatok kezelése és
- szabályozása; környezeti rendszerek fenntartható hasznosítása.

A Program főbb célkitűzései

Az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása.

A környezet igénybevételének, terhelésének és szennyezésének csökkentése, károsodásának megelőzése, a károsodott környezet javítása, helyreállítása.

Az emberi egészség védelme, az életminőség környezeti feltételeinek javítása. A természeti erőforrások megőrzését, fenntartását, az azokkal való ésszerű takarékos és az erőforrások megújulását biztosító gazdálkodás elősegítése.

A helyi környezetvédelmi és az egyéb önkormányzati feladatok közötti összhang megteremtése.

A helyi (civil) szerveződések, intézmények és a polgárok minél szélesebb körű bekapcsolása a környezet védelmére irányuló tevékenységbe, az együttműködés feltételeinek megteremtése

környezetünk állapotának felmérésére, megismerésére, megőrzésére és javítására irányuló közös munkában.

A program felépítése a következő részekből tevődik össze:

1. Helyzetelemzés: a LA21 program bemutatása, a Város bemutatása (földrajzi, történeti természeti, környezeti, infrastrukturális, társadalmi és gazdasági helyzetének áttekintésével).
2. Helyzetértékelés, a tapasztalatok kiértékelése, SWOT analízis.
3. Kérdőívek kiértékelése.
4. Stratégia: fenntarthatósági célok megfogalmazása, prioritás sorrendjének meghatározása és a várható hatások megfogalmazása.
5. Megvalósítás: a LA21 3 fő pillérét figyelembe véve a célok megvalósítására vonatkozó programok, részprogramok meghatározása
6. Monitoring: célok és indikátorok meghatározása a fejlesztések tükrében 20 éves időtartamra.

A Local Agenda 21 megvalósításának lépései:

1. *Külföldi és hazai példák feltárása, az LA 21 folyamat eddigi eredményeinek értékelése*

A Local Agenda 21 lépéseinek, eszközeinek meghatározása

2. *Jogi, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetelemzés*

Az LA21 jogszabályi hátterének feltárása és más tervekhez, dokumentumokhoz való kapcsolódásának (illeszkedésének) vizsgálata.

A Város gazdasági, társadalmi és környezeti állapotának, folyamatainak elemzése statisztikai adatok segítségével.

A fenntarthatósággal, ezen belül a környezetvédelemmel, a közvetlen környezettel kapcsolatos kérdőíves kutatás elvégzése.

A statisztikai indikátorok kiválasztása a változások követéséhez.

3. *Partnerség, bevonás*

A lakosság, valamint a szakmai és civil szervezetek bevonása a programba, konzultációk lefolytatása és további információ, adatgyűjtés, kérdőívek módszerrel.

4. *Stratégiai csoport felállítása*

A helyi önkormányzati döntéshozókból, szakmai szervezetek és az oktatási intézmények képviselőiből, valamint a LA 21 folyamatot vezető szervezet tagjaiból álló stratégiai csoport megalakítása.

5. *Akciótervezés*

A stratégiai dokumentum részét képező akciók pontos meghatározása. A tervezés felügyelete, koordinációja.

A korábbi ágazati tervek beépítése a LA 21 folyamatba.

6. *Kommunikáció*

Az interneten, valamint a helyi nyomtatott sajtón keresztül történő kommunikáció.
A lakosság valamint a szakmai, civil szervezetek visszajelzésének megfelelő fogadása.

7. *Végtermék*

A gyakorlatban kettős végtermékről beszélhetünk. Egyrészt létrejön egy stratégiai dokumentum, ami a helyzetelemzés mellett tartalmazza a stratégiai akciókat, és konkrét javaslatokat tesz, lépéseket fogalmaz meg a Város hosszú távú, fenntarthatóság felé mutató működésére. Másrészt a feljebb ismertetett lépések megfelelő koordináció esetén egy folyamatot indítanak el, ami a környezettudatosság

növelésében, a lakossági és intézményi (pl. vállalati, önkormányzati) döntésekben jelenik meg.

8. Monitoring

Mivel egy hosszú távú folyamat elindításáról van szó, ezért a LA 21 megalapozását és a stratégiai dokumentum létrejöttét követően is komoly szükség van a Local Agenda 21 folyamat működésének nyomon követésére. A monitoring csoport felállítása a stratégiai csoportban helyet kapó intézményi képviselők feladata.

Tótkomlós Fenntartható Fejlődésének Programja

A társadalom- környezet-gazdaság komplex rendszerének elemzését és a fenntartható fejlődés elérését szolgáló cél- és eszközrendszert foglalja magában. A fenntartható fejlődés megvalósítása csak úgy lehetséges, ha a fenti rendszerek állapotával, kölcsönhatásaival tisztában vagyunk, és megtesszük azokat a Fenntartható Fejlődés Programban megfogalmazott lépéseket, melyek szükségesek a folytonos szociális jobblét eléréséhez környezetünk állapotának veszélyeztetése nélkül.

A Fenntartható Fejlődés Programja legteljesebb értelmezése szerint maga a gondolkodásmód, gazdálkodási mód, életforma és politikai kultúra, amelyet a fenntartható fejlődés elve hat át.

Ki kell emelni, hogy a sikeres megvalósítás csak az érintett helyi társadalmi és gazdasági szereplők bevonásával, aktív részvételével lehetséges. Jelentősen segítheti vagy gátolhatja azonban a folyamatot a nemzeti kormányzat és az Európai Unió hozzáállása is (jogszabályi és pénzügyi feltételek biztosítása stb.).

Hangsúlyozzuk, hogy a Fenntartható Fejlődés Program fő célkitűzésének eléréséhez (a fenntartható fejlődés helyi szintű megvalósításához) kiemelten fontos a dokumentum rendszeres aktualizálása, frissítése, mivel a környezeti, társadalmi és gazdasági környezet folytonosan változik.

Az Program illeszkedik a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiának és az Európai Unió Fenntartható Fejlődési Stratégiájának jelenlegi kereteihez. A dokumentum összhangban van Tótkomlós Város Környezetvédelmi Programjával, Városfejlesztési Stratégiájával és Esélyegyenlőségi Programjával.

2. HÁTTÉR, KÖRNYEZET, HELYZETELEMZÉS

2.1. Érintett földrajzi terület bemutatása, a terület közigazgatási lehatárolása, területi egységek

Tótkomlós a békési síkság déli területén található, Békés megye egyik legfiatalabb városa, 1993 óta viseli ezt a rangot. A kisváros 1996-ban ünnepelte alapításának 250. évfordulóját. A XVI. század első felében szlovákjakú telepesek népesítették be a vidéket, jobb megélhetésben reménykedve. A betelepülők a szintén Békés vármegyéhez tartozó Szentendréről (ma Békésszentandrás) érkeztek, akik előzőleg a mai Szlovákia területéről vonultak délre, elsősorban evangélikus hitük miatt üldözötve. A kezdeti 400-450 telkes település lakossága néhány évtized alatt ennek sokszorosára gyarapodott.

A város megközelítése a Békéscsaba – Makó közötti közúton lehetséges. A város vasúton és közúton is megközelíthető.

Tótkomlóshoz tartozik közigazgatásilag a szomszédos Nagykopáncs. A Kaszaper és Orosháza között fekvő másfél száz lelkes Pusztaszőlős 1999-ben döntött úgy, hogy elválik Tótkomlóstól és Kaszaperrel köti össze a sorsát.

Tótkomlós elhelyezkedése

Tótkomlós közigazgatási területe

2.2. A terület természeti környezete

Tótkomlós földrajzi elhelyezkedésénél fogva azon települések egyike, amelynek vonzáskörzete részben egy másik megyéhez, Csongrádhoz tartozik: Nagyér, Ambrózfalva, Csanádalberti, Pitvaros.

A tengerszint felett mintegy 93-99 m között fekszik, a Maros hordalékkúpjához kapcsolódó, Tisza völgy irányában lejtő jellemzően sík területen.

Tótkomlós város közigazgatási területe 12539,7ha, melyből 460,4ha belterület, 11941,1ha külterület és 138,1 ha zártkert. A település közúton és vasúton egyaránt megközelíthető.

Éghajlat

A terület éghajlata meleg, száraz, közel a mérsékelt száraz típusúhoz. A napi középhőmérséklet $10,6^{\circ}\text{C}$. A legmagasabb nyári hőmérséklet sokévi átlaga $34,6 - 34,8^{\circ}\text{C}$, a legalacsonyabb téli hőmérsékletek átlaga -17°C . A napsütéses órák száma évi 2400 óra.

Éves csapadék mennyiség sok év átlagában 550 – 600 mm.

Az uralkodó szélirány É-i, de gyakori a DK-i irányú szél is. Az átlagos szélesség nem éri el a 3 m/s értéket.

Össességében elmondható, hogy melegigényes és mérsékelt vízigényű mezőgazdasági kultúráknak kedvez az éghajlat.

2.3. A környezet állapota

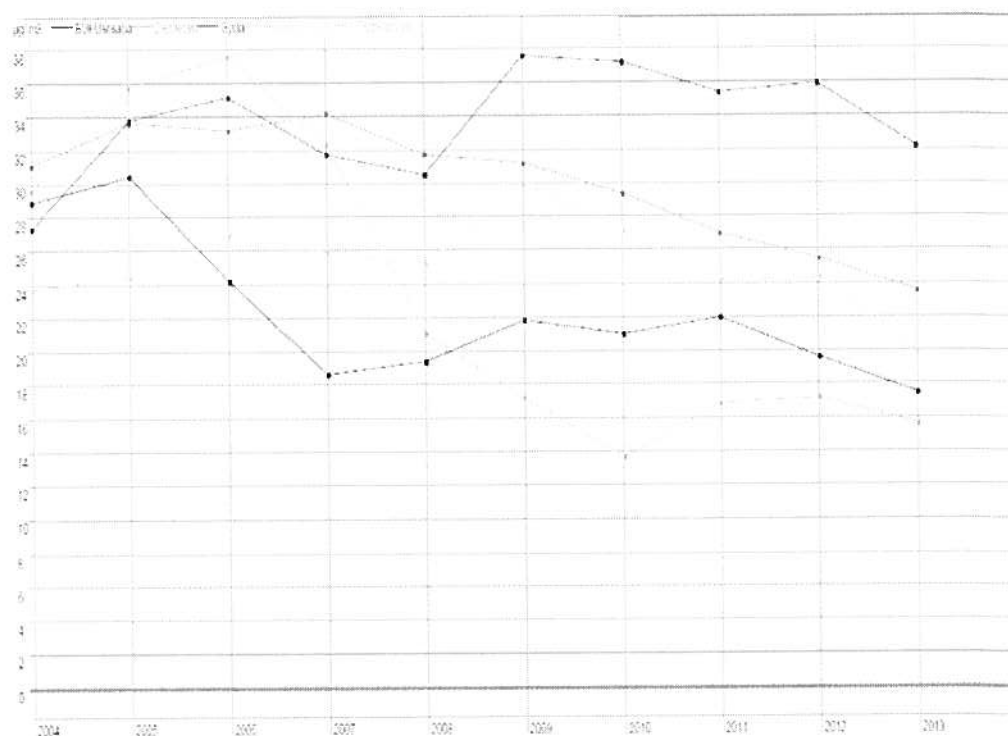
2.3.1. Levegő

Légszennyezettség

A levegő állapotára a helyben működő ipari-mezőgazdasági és szolgáltató szervezetek, valamint az átmenő- és helyi gépjármű forgalom van a legnagyobb hatással. A település lakosai elsősorban mezőgazdasággal foglalkoznak, de az ipari tevékenység is egyre jobban előtérbe kerül.

A térségben a környezeti levegő állapotát mutató emissziós adatokat a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumhoz tartozó Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat méri. MÉRŐhely a településen, illetve közvetlen környezetében nem található, így mérési adatok nem állnak rendelkezésre. Tájékoztató jelleggel a közelben található települések emissziós adatait mutatjuk be (táblázat).

NO ₂ /Ev	Békéscsaba	Debrecen	Gyula	Hajdúszoboszló	Tiszavasvári
2004	28,29	31,11	27,31	28,77	25,63
2005	30,47	33,64	33,51	24,45	35,74
2006	24,20	33,19	35,20	26,96	37,62
2007	18,60	34,18	31,72	25,93	32,36
2008	19,42	31,74	30,55	25,21	21,04
2009	21,85	31,17	37,58	29,90	17,20
2010	21,60	29,39	37,20	27,15	13,67
2011	22,01	26,99	35,43	24,19	16,87
2012	19,61	25,46	35,90	24,39	17,21
2013	17,50	23,59	32,27	19,90	15,69

Légszennyezettségi értékek (NO₂) a megfigyelt településeken (Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség területe)
(Forrás: KvVM, Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat, 2014.)

A település teljes igazgatási területe a „védett I.” levegőtisztaság-védelmi kategóriába sorolt.

A levegőre gyakorolt hatása szempontjából a szántóföldi növénytermesztés és az állattartás a meghatározó. Az ipari tevékenység során jelentősebb légszennyezéssel és egyéb technológiai eredetű emisszióval nem kell számolni. Tótkomlós a megye egyik legszárazabb és erdőkben legszegényebb területe, így a szállópor és az ülepedő por mennyisége jelentős. Ezt még fokozza az aránylag kevés zöld terület.

Az állattartás légszennyező hatása főleg a bűz kibocsátásban jelentkezik. Elsősorban az állattartás nem hasznosítható, rendeletileg nem kezelt melléktermékei (kevertrágya, hígtrágya, takarmánymaradék) által okozott emisszió hatásokkal kell számolni.

A légszennyezés sajátos forrása itt is a pollenallergiát okozó gyomok (parlagfű) és néhány fafaj elterjedése. A közlekedésből eredő légszennyezés meghatározó a településen, hozzájárul ehhez az útszegély kiépítetlensége. A kommunális eredetű légszennyezéshez a lakosság különböző fűtési módjai - hulladékok, kerti hulladékok szabálytalan égetése - is hozzájárulnak.

A település levegővédelmi szempontból aránylag kedvező helyzetben van, átszellőzöttsége jónak mondható. Figyelemre méltó a szántóterületek közel 100%-os művelése, a kialakított nagytáblák, amelyek egyértelműen fokozatosan deflációveszélyes területek. A talaj fizikai szerkezete laza, mezővédő erdősávok csak ritkán vannak kialakítva.

A jelenleg hatályos levegőtisztaság-védelmi jogszabály 2001. január 1-től a 21/2001. (II.14.) Korm. rendelet és a végrehajtására kiadott miniszteri rendeletek.

Az új szabályozás értelmében a jegyző jár el a háztartási berendezések szennyező forrásaival, valamint a 140 kW alatti hő teljesítményű tüzelőberendezések szennyező forrásaival kapcsolatos levegőtisztaság-védelmi ügyekben.

Az e feletti névleges bemenő hő-teljesítményt meghaladó tüzelő és egyéb berendezések forrásai az illetékes felügyelőség (ATIKÖFE) hatáskörébe tartoznak és rendszeres adatszolgáltatási kötelezettségük van.

A légszennyezéssel összefüggő kibocsátókat 3 kategóriába sorolhatjuk: fűtéstechológiai, mezőgazdasági és ipari. A fűtési kibocsátók többségénél a CO és NO_x szennyezés a jellemző, mivel a földgázfűtés dominál a településen.

A gázhálózat kiépítettsége 100 %-os, rákötések száma 2400 körüli, ami közel 80 %-osnak felel meg.

Vegyes-fűtés a háztartásokban becslések szerint 20 % alatti.

A mezőgazdaságnál elsősorban a nagyüzem szétválása után kialakult gazdasági társaságok és egyéb cégek telephelyei jöhetnek szóba a légszennyezés terén. A szilárd (SO₂, CO, NO_x) szennyezőanyag kibocsátásuk nem jelentős.

Bűzszenyezés az állattartó telepek miatt előfordul, a széljárás nagymértékben befolyásolja. (ATIKÖFE hatáskörébe tartozik.)

Egyre nagyobb szerepe van a levegőszennyezésben a közlekedésnek. Az ilyen jellegű kibocsátásokról sajnos még elég kevés adat áll rendelkezésünkre.

2.3.2. Felszíni és felszín alatti vizek

Felszíni vizek

A térség, és ezen belül Tótkomlós vízrajzához is hozzá tartozik, hogy az erdélyi vízfolyások tartós áradása és belvízi elöntés esetén a rétegvizek nyomására fakadóvizek lépnek fel (földárja). Többek között egyes ásott kutak is ilyen fakadó források ezekben az időszakokban.

Legnagyobb felszíni vízfolyás, más néven vízszállító és belvízelvezető csatorna a Száraz-ér, amely az ATIVIZIG Hódmezővásárhelyi Szakaszmérnökség kezelésében van. További 17 kisebb-nagyobb felszíni

csatorna található még a település közigazgatási területén, valamennyi a Dél-Békés megyei Vízgazdálkodási Társulat kezelésében.

Nagyobb vízfelület: a Homokbánya-tó (1,8ha-os területű) az Agro-Pils Szövetkezet kezelésében volt, később a Vadász Társaság hasznosította.

A csapadékvíz elvezetésre jellemző, hogy a város csaknem egész területén a hagyományos felszíni árokrendszer szolgál, kivétel a központi rész, ahol zárt rendszer van. Az árokrendszer rendben tartása a lakosság feladata, amely kevés kivétellel mind a 109 utcában jónak mondható, hiszen az árkok rendben vannak, ellátnak funkciójukat főleg az 1999. évi belvíz óta.

A csapadékvíz elvezető rendszere a Száraz-érhez, mint elsődleges végső befogadóhoz kapcsolódik, de jelentős része már a nyílt árokrendszerben elszikkad. A burkolt úthálózat növekedésének eredményeként megnő a lefolyt víz mennyisége, így természetesen az elvezetendő víz mennyisége is.

Fontos elv a csapadékvíz kezelésével kapcsolatban:

- építményekben ne okozzon kárt,
- legyen visszatartva azon a területen, ahol hullott (sok a kertes ház, el tud szikkadni)
- plusz csapadékvíz ne kerüljön ki közterületre
- nyílt csapadékvíz-elvezető árokba szennyvíz, esetleg trágyalé ne kerüljön.
- Felszíni vizekhez tartozik a Rózsafürdő cserélt termálvizének szakszerű- környezetbarát elhelyezése, amelynek befogadója szintén a Száraz-ér (napi 350 m³).

Felszín alatti vizek

A felszín alatti ivóvízkészlet megőrzése elsőrendű feladat, s nemcsak a település, de a kistérség összehangolt szennyvíz, termál, csurgalékvíz, hítrágya és hulladékkezelésének biztonságos megvalósítása a fontos. Mindemellett figyelemmel kell kísérni a vízgyűjtő terület kiterjedésében zajló folyamatokat (gondolva itt a magyar-román vízügyi kapcsolatokra, azok továbbfejlesztésére, ápolására is).

A tótkomlói vízbázis biztonságba helyezésének diagnosztikai munkái 2001-ben kezdődtek a vízmű kutak vegyvizsgálatával, illetve a prognosztizált hidrogeológiai védőterület és a védőterületen található szennyezőforrások felmérésével. Ezt követően tűzték ki a három figyelő kútcsoporthelyét. Négy ponton kijelölték a szennyezőforrás feltáró- egyben észlelő kutak helyét. (1SZF, 2SZF, 3SZF jelzésűek). Diffúz szennyezőhatást a lakossági belterületi szikkasztások jelentenek, melyek hatásának megítélésére szintén észlelő kutat telepítettek 4SZF jelzéssel.

A 2000-ben mélyített szennyezőforrás feltárások 10 m mélységig tártak fel leisztoćen-képződményeket. A figyelő kútcsoporthelyén legmélyebb tagja pedig 62 m-ig tárta fel a negyedkori ösztetet. A feltáró helyek mindegyikét végleges észlelő kúttá képezték ki.

A Tótkomlós Városi Vízmű vízbázisának védőidomát 123/1997 (VII. 18.) Korm. rendelet értelmében pervanens állapotra méretezték a beruházó által védendőnek javasolt 1700 m³/d átlagos víztermelés alapul vételével. A Tótkomlós Városi Vízmű vízbázisa a felmérés alapján sérülékenynek, veszélyeztetettnek minősült. A vízbázis tulajdonosa Tótkomlós Város Önkormányzata, üzemeltetője az Alföldvíz Zrt. Békéscsaba. A vízkivétel kizárólag közműves vízellátás céljából történik.

Nagyon fontos lépés volt a vízbázis védelme érdekében a legjelentősebb felszíni vízfolyás a Száraz-ér PHARE CBC támogatással megvalósult 2000. évi rekultivációja 65 km hosszan, Battonyától-Tótkomlósig. Ha megvalósul következő lépésként a Száraz-ér folyamatos vízellátása és teljes hosszának rekultiválása rendelkezésre áll, mint egyedüli felszíni víz az öntözés elősegítésére, akkor az illegális ún. csőkutak száma is csökkenni fog, illetve nem szaporodik tovább a létszámuk. Ez is a vízbázis védelem nagyon fontos része.

A talajvízszint az utóbbi években 2-4 m között található, de árvizes években gyorsan képes emelkedni és komoly károkat tud okozni. Kémiai összetétele, jellege változatos, de inkább a nátriumos típusú területe a nagyobb, mint a kalcium-magnézium hidrokarbonátor típusú terület.

Szennyvízhálózat, szennyvízelvezetés

Tótkomlóson a több, mint 3100 belterületi ingatlanból a lakott ingatlanok száma 2850, melyből ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 93%, a szennyvízrendszerre rákötött lakások száma cca. 2291 db, mely az összes lakáshoz viszonyítva 80%.

2.3.3. Talaj

A tengerszint feletti magasság 93-99 m között határozható meg. Jellemzően síkság, a Maros hordalékkúpjához kapcsolódó, a Tisza völgy irányába lejtő terület. A nagyjából egyöntetű felszíni forrást a lösziszappal kitöltött erodált mélyedések, a Száraz-ér, valamint az Ős – Maros folyó medreihez kapcsolódó, különböző feltöltődésű morotvák, morotvaroncok törik meg. Annak ellenére, hogy majdnem tökéletes síkság, mikro-domborzattal rendelkezik. A terület jellemző talajtani főtípus besorolása: mezősségi.

A terület csapadékvizsgálata némiképp eltérnek a Dél – Alföld általános csapadékvizsgálataitól. Ha az alföld átlagos csapadékvizsgálatait vesszük figyelembe megállapítható, hogy a legdélebbi szeglet, azaz a Tótkomlós – Kevermes vonal és az ettől délebbre eső területek általában kevésbé aszályosak, mint az innen Északra eső területek. Ennek a jelenségnek az Erdélyi Középhegység viszonylagos közelsége lehet a magyarázata.

A település határában elterülő szántóföldek Aranykorona rendszerű besorolás szerint igen értékesek. Az átlagos aranykorona érték megközelíti a 37 Ak-t, ami országos összehasonlításban rendkívül magas. A termőhelyi adottságok a gazdálkodók roppant szorgalmával párosul, ennek köszönhetően sok különleges növényfajt termesztene itt.

Erdősültség

Rendkívül alacsony a térség erdősültsége, alig éri el az 1 %-ot, hiányoznak a mezővédő erdősávok, melyek megtörnék a szél erejét és kedvező hatással lennének a mikroklimára és a nagyobb termésbiztonságra. Tótkomlós nyilvántartott összes erdő területe 96 ha, 3997 m².

2.3.4. Hulladékgazdálkodás

Az önkormányzat a város területén keletkező kommunális, szilárd hulladék elszállításával a Dareh Bázis Nonprofit Kft-t bízta meg. A szállítást heti rendszerességgel végzik, mobil gyűjtő kocsival. A szelektív hulladékgyűjtő edényeket havonta egy alkalommal ürítik. Lomtalanítási akciót évente egy alkalommal ingyenesen végeznek.

Tótkomlós Város Önkormányzata a törvényben előírtaknak és a megyei környezetvédelmi programnak megfelelően megszervezte, és rendeletben rögzítette a települési szilárd hulladékok kezelésével kapcsolatos kötelező szolgáltatás igénybevételét.

A település régi hulladéklerakójának használatát az ATIKÖTEVIFE megtiltotta, és a többi településhez hasonlóan a rekultiváláshoz szükséges felülvizsgálatot elrendelte. A városi önkormányzat a hulladéklerakó rekultivációját elvégezte.

A Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testületének a hulladékok kezelésével kapcsolatos rendeletszáma: 10/2014. (V. 05.)

Az orosházi, a mezőkovácsházi és a makói kistérség 24 települése Tótkomlós város gesztorsága mellett nyújtott be PEA pályázatot 2003 áprilisában a Tótkomlós és térsége állati hulladékgyűjtő és átmeneti tároló telep megvalósítására. A beadott projekt ötletet a bíráló bizottság példaértékűnek tartotta. A barnamezős beruházás konkrét pályázati anyagának benyújtására 2005 júniusában került sor. A beadott pályázatot 2006-ban megvalósításra alkalmasnak minősítették. A több ütemben végrehajtott

egyeztetések, módosítások után 2007. március végén került sor az előzetes támogatási szerződés összeállítására, pontosítására, A támogatási szerződés aláírására 2007. szeptember 6-án került sor.

Az „Állati hulladékkezelés. Tótkomlós” KIOPI-1.2.0-F.-2005-12-0001/2 azonosító számú projekt beruházásának helyszíne Tótkomlós város közigazgatási területén, a belterületől D-K-i irányban a 069/26, 069/27, 070/1 hrsz-ú terület.

A beruházás teljes költsége 271.107.000 Ft. A projekt támogatási összege 257.551.000 Ft, az ebből Európai Regionális Fejlesztési Alap 75%-ot, azaz 203.330.000 Ft-ot, míg a központi költségvetés 20%-ot, azaz 54.221.000 Ft-ot biztosított. A beruházásban a saját erő aránya: 5%. A beruházást támogató szervezet: Nemzeti Fejlesztési Ügynökség KIOPIrányító Hatóság.

A beruházás leglényegesebb létesítménye az állati hulladékgyűjtő és átmeneti tároló épület.

A beruházás során a következő műtárgyakat építették meg:

60 tonnás hídmérleg, mérlegház és szociális épület, teher- és személygépkocsi abróncsmosó, a telep vízellátását biztosító 50 m talpmélységű mélyfúrású kút és a hozzá szükséges hidrofor ház, állati hulladékgyűjtő - és átmeneti tároló, a hozzá kapcsolódó hűtő aggregátorok és biofilter, speciális gépjárművek tárolására alkalmas tároló épület, gépkocsi- és konténermosó, 50 m³-es tűzi víztároló medence, monitoring kutak.

Az épület szinteltolással került megépítésre, annak érdekében, hogy az épület magasabb szintjén beérkező gépkocsi emberi kéz érintése nélkül, közvetlenül tudja üríteni a konténert a hűtött térben elhelyezett tároló edényekbe.

Az állati tetemek tárolása az épület alsó szintjén történik ún. hűtőkamrákban, annak érdekében, hogy minél kisebb légköbméretet kelljen hűteni, mely nagymértékben fogja csökkenteni a kisebb energiafogyasztás miatt a villamos energia költségét, ezen keresztül a telep üzemeltetési költségét.

2.3.5. Zaj és rezgés elleni védelem

A zaj és rezgés milyenségének meghatározó tényezői a városon áthaladó és egymást keresztező fő közlekedési utak a rácsatlakozó utcákkal, a vasútvonal az állomásépületével, a termál Rózsafürdő öröndetes növekvő forgalmával, az idegenforgalom, a népművészet, hagyományörzés vonzása.

Nagyon fontos tényező a mezőgazdasággal kapcsolatos forgalom, a terményszállítás, főleg aratási idejében. A város területén több vendéglátó-ipari, szolgáltató létesítmény található, amely forgalma szinte állandó.

A zajos tevékenységek általános jogi szabályozásának kereteit, a zaj és rezgésvédelemről szóló, többször módosított 12/1983 (V. 12.) MT rendelet adja. A különböző rendeltetésű területek adott pontján megengedhető zaj és rezgésterhelési határértékeket a 8/2002 (III. 22.) KöM-EüM együttes rendelete szabályozza.

A termelő vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a területileg illetékes Környezetvédelmi Felügyelőség, a szolgáltató tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a település jegyzője látja el.

Az 1991. évi XX. törvény 85. § (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzat Képviselő-testületének feladat- és hatáskörébe tartozik:

területek zajvédelmi szempontból védetté nyilvánítása,
csendes övezet kialakítása védelmet igénylő létesítmény körül, helyi
zaj- és rezgésvédelmi szabályok kialakítása.

Az ENSZ Egészségügyi Szervezete (WHO) az alábbi alacsony irányértékeket ajánlja.

Tevékenység	Irányérték
alvás idején (hálósobában)	35 dBA-ig
éjszaka a külső környezetben	45 dBA-ig
ahol jó beszédérthetőség szükséges	45 dBA-ig
nappal a külső környezetben	55 dBA-ig

Legjelentősebb zajforrások az üzemi és közlekedési tevékenységből származnak.

A város területén zaj- és rezgésterhelési hivatalos mérési adatok nem állnak rendelkezésre, a jelenlegi helyzet a környező településekhez hasonlóan helyi gyakorlati tapasztalatok alapján került megítélésre.

Területi funkció	Nappal 06-22 h	Éjjel 22-06 h
Gyógyhely	45	35
Üdülőhely terület	45	35
Lakó és intézmény terület laza beépítéssel	50	40
Lakó és intézmény terület tömör, városias beépítéssel	55	45
Iparterület lakóépületekkel és intézményekkel vegyesen	60	50

Megengedett zajkibocsátási határértékek területi funkciók szerint

A városban vendéglátó-ipari egység 29 db található.

A településen szervezett nyílt téri rendezvény a Városházi esték, az elmúlt években vált rendszeressé.

Zaj- és légszennyező pontforrások a város területén:

- Tótkomlós Malomüzem-Széchenyi u.
- Keverőüzem-Aradi u. (jelenleg üzemben kívül)
- Tárház (jelenleg üzemben kívül)
- Sütődék:

Dugonics u. 2.	Nyíri Pékség
Dózsa Gy. u. 39.	„MITGYÚR” Pékség

A város még nincs abban a helyzetben, hogy drasztikus intézkedéseket kellene hozni a zaj- és légszennyezés határértékeinek visszaszorítása érdekében. Önmagában a felsorolt pontforrások nem okoznak nagy problémát zaj és rezgés tekintetében. Ha a közlekedést elemezzük, akkor hamar bebizonyosodik, hogy könnyen felborul az ember és környezetének harmonikus kapcsolata. Itt már alapvető cél az a kettős feladatrendszer, hogy egyrészt a megengedettnél nagyobb zajt és rezgést meg kell előzni, másrészt a meglevő zaj- és rezgésterhelést a kívánatos mérték alá kell csökkenteni.

Segíti ezt a munkát:

építészeti tervezés,
településrendezés
építmények elhelyezése, kialakítása,
utak karbantartása,
sebesség korlátozás,
út menti zajárnyékoló növények telepítése,
megfelelő parkoló terület kiépítése.

Mindezekkel a tervezett munkákkal könnyebben tudja megvalósítani a települési közlekedés környezeti céljait.

Ezek:

közlekedés eredetű területfoglalás csökkentése,
közlekedés eredetű hulladék csökkentése,
a tömegközlekedés színvonalának megőrzése,
a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása,
forgalmas útkereszteződések veszélyének csökkentése.

Forgalomtechnikai szempontból Tótkomlós legveszélyesebb útkereszteződése a Békéscsaba - Makó és Orosháza - Mezőhegyes összekötő út kereszteződése, amely csomópontnak az eddigi baleseti statisztikája egyre jobban indokoltá teszi a körforgalom kialakítását. 2003-ban a Közlekedés Felügyelet felmérte és alkalmasnak találta egy korszerű körforgalmi csomópont kiépítésére.

Közlekedésbiztonsági okok miatt folyamatosan ellenőrizni és javítani kell a városok területén található 2 gyalogos, 2 vasúti átjárót, amely nem a város feladata, hanem a MÁV-é 8-8 m-re a sínpártól, de a város érdeke az emberek biztonságos közlekedése miatt.

2.4. Települési környezet

2.4.1. Társadalmi környezet

Tótkomlós város lélekszáma Magyarország legtöbb településéhez hasonlóan folyamatosan csökken. 1945-ben még 10.984 fő lakott a településen, míg napjainkban már csak 6133 fő (2014. január 1-jei adat) a város lakosságának száma.

A legnagyobb lélekszámcsökkenés 1945. és 1946. valamint 1980-1990. évek között következett be.

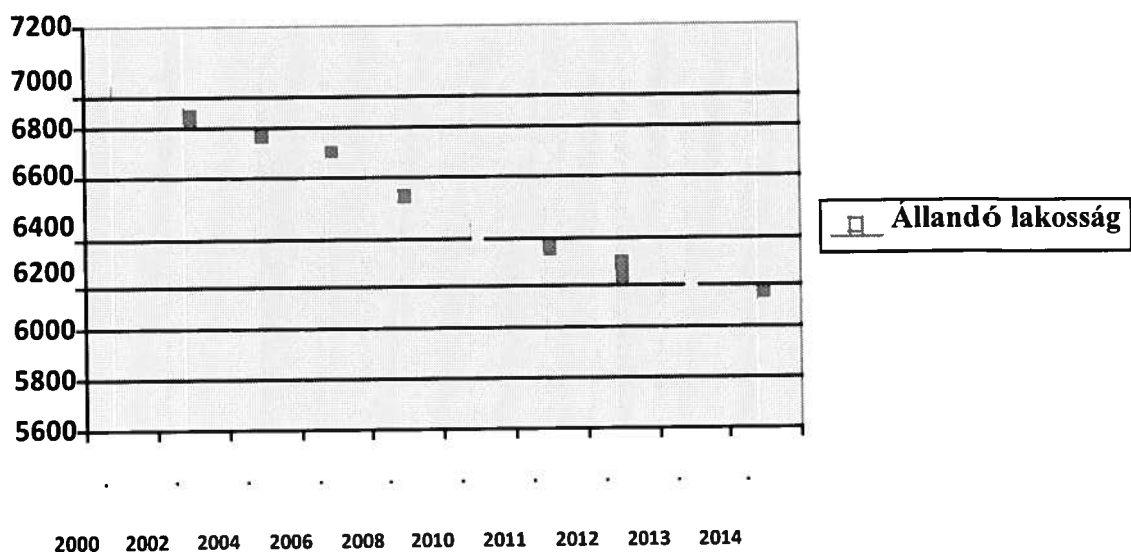
2000-től valamelyest lelassult, de nem állt meg a népesség fogyása.

A csökkenés több tényező együttes hatásának eredménye, melyből kiemelkedő fontosságú a munkalehetőségek szűkössége. A fiatalabb korosztály elvándorlása a városból az utóbbi évek jellemző és állandósulni látszó tendenciájává vált.

A város állandó lakossága 2014. január 1-én 6133 fő, lakónépessége 5919 fő volt.

Év	2000	2002	2004	2006	2008	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
népesség	6941	6848	6774	6703	6527	6390	6321	6257	6195	6133

A lakosság számának alakulása 2000 - 2014. között

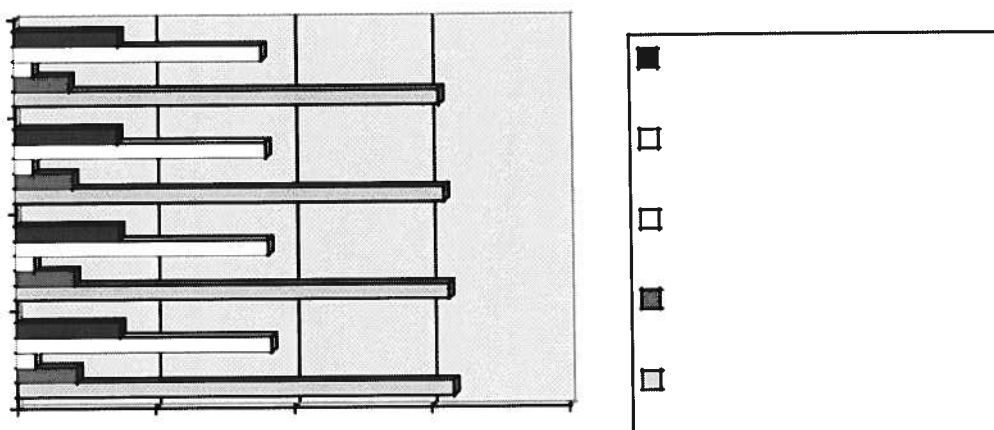

A lakosság számának alakulása 2000 - 2014. között

A táblázat adataiból is egyértelműen kitűnik, hogy a népesség száma évről-évre folyamatosan csökken.

Meghatározások	2008.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
állandó népesség száma	6527	6390	6321	6257	6195	6133
lakónépesség száma	6351	6144	6055	5989	5952	5919
hajadon/nőtlen	2657	2657	2678	2695	2710	2702
házas	2545	2361	2283	2210	2141	2085
özvegy	757	748	731	711	701	698
elvált	566	609	600	602	590	592
nem ismert	2	15	29	39	53	56
férfiak aránya	47,8 %	48,01%	48,06%	47,95%	48,05%	48,25%
nők aránya	52,2 %	51,99%	51,94%	52,05%	51,95%	51,75%
gyermekkorúak aránya (0-14 év)	14,5 %	14,1%	13,8%	13,65%	13,41%	12,93%
középkorúak (15-59 év)	61,6 %	62,5%	62,59%	62,51%	62,7%	62,56%
időskorúak (60 év felett)	23,9 %	23,4%	23,62%	23,85%	23,89%	24,51%

A népesség fontosabb adatai (2008. és 2014.)

2014

Állandó népességből a
61-100 évesek száma

2013

Állandó népességből a
19-60 évesek száma

2012

Állandó népességből 14-
18 évesek

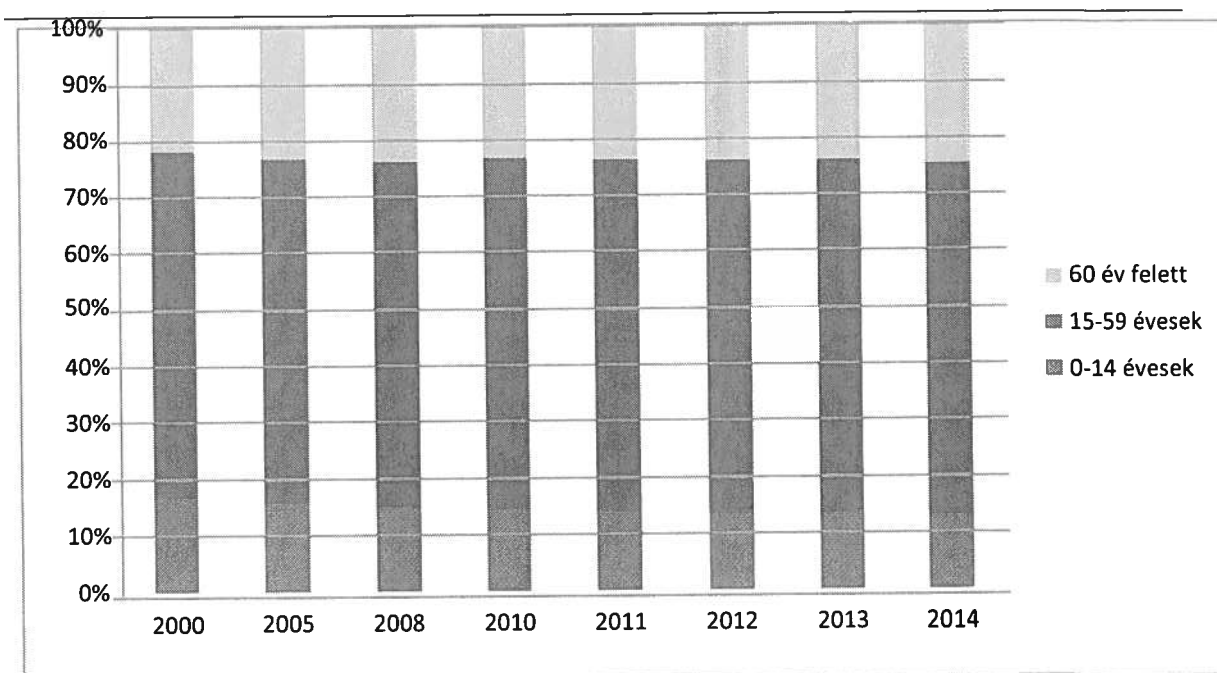
2011

Állandó népességből 0-14
évesek száma

Állandó népesség

0 2000 4000 6000 8000

Állandó népesség korcsoportok szerinti arányai

Az állandó népesség kor szerinti megoszlása

A fenti diagrammok mutatják, hogy a gyermekek száma a lakosságszámhoz viszonyítva igen kicsi és igen magas az időskorúak száma, mely a lakosság előregedését jelentheti. A diagrammokról jól kitűnik, hogy amíg a gyermekek aránya csökken a településen, addig az idősek száma folyamatosan növekszik.

A nyilvántartott állás keresők aránya a gazdaságilag aktív népesség arányában az országban 2014. márciusában 9,8% (2013. március 13,9%), a Dél-Alföldön 10,8% (2013. március 15,0%) és Békés megyében 12,9% (2013. március 17,1%).

Az **orosházi kirendeltségen** az állás keresők aránya **10,8 %** (2014. március, állás keresők – becsült – gazdaságilag aktív népességszám figyelembe vételével számított arány).

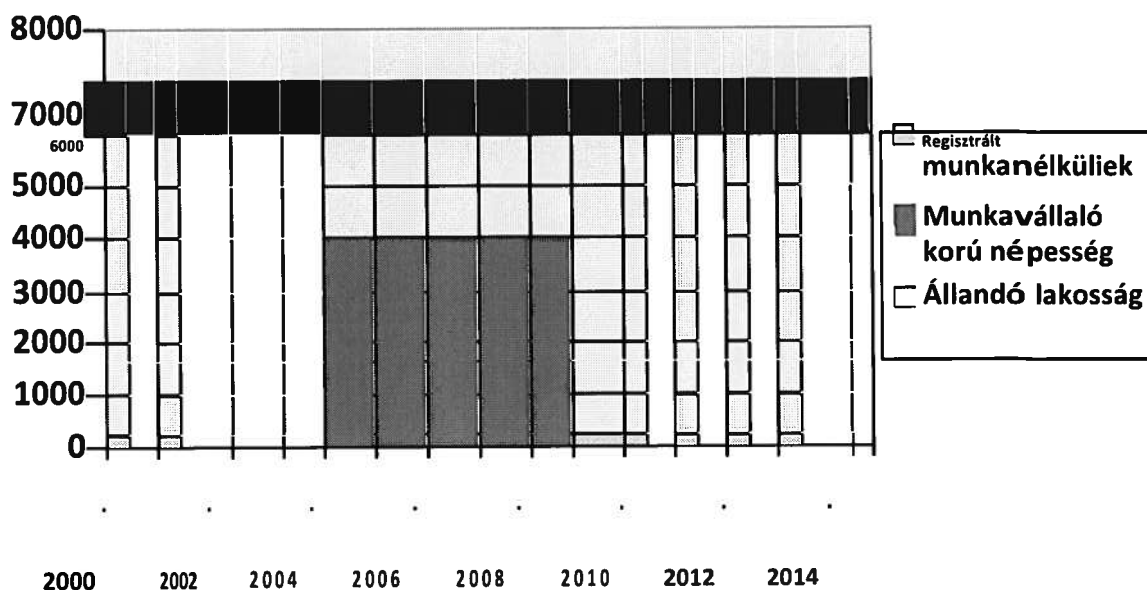
Tótkomlós foglalkoztatási mutatói kedvezőbb értékeket mutatnak, mint az orosházi kirendeltség átlaga.

Tótkomlóson a kirendeltségi átlagnál nagyobb arányban sújtja a nőket a munkanélküliség. A 2014. márciusi adatok alapján a nyilvántartott állás keresők 57%-a volt nő és 43%-a férfi.

Évek	Regisztrált munkanélküliek	Munkavállaló korú népesség	Relatív mutató*
2000.	395	4082	9,68
2001.	323	4082	7,91
2002.	261	4188	6,23
2003.	258	4216	6,12
2004.	248	4171	5,95
2005.	363	4180	8,68
2006.	359	4186	8,58
2007.	345	4223	8,17
Évek	Regisztrált munkanélküliek	Munkavállaló korú népesség	Relatív mutató*
2008.	353	4192	8,42
2009.	386	4171	9,01
2010.	329	4151	8,70
2011.	458	4180	10,96
2012.	378	4192	9,38
2013.	320	3999	8,00
2014. (03.hó)	238	4201	5,67

* Relatív mutató: a nyilvántartott állás keresők a munkavállalási korú népesség %-ában.

Tótkomlós városban a regisztrált munkanélküliek számának alakulása 2000. és 2014. között

Tótkomlós városban a regisztrált munkanélküliek számának alakulása 2000. és 2014. között

A tótkomlói ügyfelek 63%-a 6 hónapnál rövidebb ideig van nyilvántartásban.

A korcsoportok összetételénél a város álláskeresőinek legnagyobb célcsoportját a 45 és 49 év közöttiek alkotják. A legkisebb arányban a 19 év alattiak és a 62 év felettiek célcsoportja van jelen az álláskeresők között.

Iskolai végzettség szerint Tótkomlóson a szakképzetlenek alkotják a legnagyobb célcsoportot. A második legnagyobb arányt a szakmunkások képviselik, a legkisebb célcsoportot pedig a diplomások.

Év	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Születés	57	60	47	62	53	38	44	50	40	40
Halálozás	105	109	98	126	92	89	117	94	90	78

Születések, halálozások száma a településen

Sajnos a születési adatok igen kedvezőtlenek, hiszen szinte folyamatos csökkenést mutatnak. A halálozási adatok teljesen változóak, melyekből távolabbi következtetéseket levonni nem lehet. Fenti adatok előrejelzik és meghatározzák az iskolai tanulócsoportok számát is a jövőre vonatkozóan.

Év	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Állandó lakóhely-megszüntetések száma	140	113	209	193	158	129	155	126	150	123	110

Az állandó lakóhely-megszüntetések száma éves lebontásban

A településről történő elvándorlás nagyban hozzájárul a lakosság számának csökkenéséhez. Az utóbbi kettő évben elmondható, hogy az állandó lakóhely-megszüntetések száma valamelyest csökkent.

2.4.2. Gazdasági helyzetelemzés

Az Orosházi járás településeként Tótkomlós is az ország egyik legfejletlenebb, legelmaradottabb kistérségei közé tartozik. Gazdasági potenciálja az 1980-as évek végétől folyamatosan romlik. Az ipar főként a mezőgazdaságra épül. A rendszerváltást követően sok nagyüzem bezárásra került, ennek következtében a megmaradt üzemek – bár alacsony feldolgozottsági fokot produkálnak – elsődlegesen az állattenyésztésre szakosodott élelmiszeripart látják el.

Tótkomlós város adóbevételeinek alakulása:

Megnevezés	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Kommunális adó	5 954	10 512	13 351	16 336	18 192	18 442	18 298
Iparűzési adó	41 868	78 884	120 289	105 164	138 756	107 449	127 813
Gépjármű adó	5 602	24 213	27 504	35 961	25 364	10 631	11 656
Föld bérbeadásból származó jövedelem adó	6 951	254	39	321	16	101	38
Pótlék, bírság	1 495	1 949	4 513	1 718	1 272	1 799	1 277
Idegenforgalmi adó		37	28	20	24	31	139

A helyi adóknál a kommunális adó jelenleg 8.000.- Ft/év/helyrajzi szám

Egyéb adók:

- Idegenforgalmi adó: 150.- Ft/éj/fő

- Gépjármű adó (átengedett központi, önkormányzatot megillető rész 40 %, mely törvény szerint több tényezőtől függ)

- Talajterhelési díj: 1.800.- Ft/m³/év

- Föld bérbeadásból származó jövedelem adó (átengedett központi adó, önkormányzatot megillető rész 100 %) bérleti díj 20 %-a/év

Működési és felhalmozási kiadás 2005-2015

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015. terv
Működési célú kiadás	964 351	999 990	997 914	1 101 398	1 200 238	1 121 285	967 371	1 034 095	769 566	863 021	737 860
Felújítás			14 305	21 437	4 774	38 017	92 405	14 434	13 035	20 015	16 287
Beruházás	32 283	247 971	253 678	327 226	217 367	425 269	138 065	214 721	254 392	818 400	3 020 987
Összes kiadás	996 634	1 247 961	1 265 897	1 450 061	1 422 379	1 584 571	1 197 841	1 263 250	1 036 993	1 701 436	3 775 134

Működési és felhalmozási bevétel 2005-2015

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015. terv
Működési bevétel	984 342	1 009 968	1 099 619	1 213 800	1 287 997	1 088 994	967 696	1 075 782	845 254	764 191	740 644
Felhalmozási bevétel	74 226	267 586	286 190	377 149	315 510	493 963	255 107	214 421	284 906	1 106 775	3 034 490
Összes bevétel	1 058 568	1 277 554	1 385 809	1 590 949	1 603 507	1 582 957	1 222 803	1 290 203	1 130 160	1 870 966	3 775 134

Az elmúlt közel másfél évtized magánszektor gazdálkodási kényszerét jól jelzi, hogy míg 2000-ben 459 regisztrált vállalkozás működött Tótkomlóson, addig 2005-re ez 790-re, majd 2011-re 1302-re nőtt. Ennek közel 60%-a (757 vállalkozás) a mezőgazdasági ágakban tevékenykedik.

A település szolgáltató szférájában tevékenykedő legfontosabb ágazatok a kiskereskedelmi hálózati egységek (80 db), élelmiszer jellegű üzletek és áruházak (13), illetve a ruházati szaküzletek (8 db) és

vendéglátóhelyek (34). Mindegyikre igaz, hogy az elmúlt 10 év növekvő tendenciája 2008-2009 fordulóján hirtelen megfordult és a kereskedelmi létesítmények ötödével, harmadával lecsökkentek.

Tótkomlós gazdaságában a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a kézműipar, könnyűipar a meghatározó a szolgáltatások mellett. Évszázados hagyománya van az őrlésnek a városban, ma is működő malmunk jelentős mennyiségű gabonát dolgoz fel. A városban több szárító, magtár, takarmánygyártó üzem, ezen kívül állattartó nagyüzemi telep működik.

A lakosság túlnyomó részben ma is mezőgazdasággal foglalkozik (társas vállalkozások, egyéni gazdálkodók), ez a helyiek elsősorú megélhetési forrása. A kapcsolódó vállalkozások (keveréktakarmány gyártás, malomipar, tojástermelés) is jelentős foglalkoztatók. A 90-es években a kis- és középvállalkozások száma emelkedett, s néhány jelentős könnyűipari vállalkozás (zipzárgyár, Rimax stb.) is működik a településen. Ezek a külföldi érdekeltségű helyi vállalkozások jelentős munkalehetőséget biztosítanak a lakosság számára.

A településen elsősorban a szántóföldi növénytermesztés jellemző. Nagy jelentőségű továbbá az állattenyésztés, különösen a baromfitenyésztés (kiemelkedően a liba) és a sertéstartás. Az összes működő vállalkozások száma a városban meghaladja a 320-at.

Város egészségügyi és szociális ellátása Háziiorvosi ellátás

Tótkomlós városában négy háziiorvosi körzet, kettő fogorvosi körzet és egy gyermekorvosi körzet működik. Az Orvosi rendelő épülete 2013-ban felújításra került, így a betegek ellátása jelenleg a modern kor követelményeinek megfelelő környezetben biztosított.

Az ügyeleti ellátást az Orosházi Többcélú Kistérségi Társulás útján biztosítja az önkormányzat. A mentőállomás 2015. évtől kezdte meg működését. Városunkban gyógyászat is működik a Komlós Településszolgáltatási Kft. keretei között, ahol reumatológiai szakrendelés is biztosított, továbbá itt működik a labor is.

Háziiorvosi ellátás

Évek óta a városban 3 háziorvos látja el a lakosokat a meglévő négy körzet ellenére. Az I-es háziiorvosi körzetet jelenleg az Önkormányzat működteti, de betöltetlen körzet, így helyettesítéssel látja el a feladatot a településen dolgozó egyik háziorvos.

A negyedik körzet betöltésére nagyon kicsi az esély, tekintettel arra, hogy a körzet helyzete régóta megoldatlan és a betegkártya száma jelentősen lecsökkent. Egyre kisebb az esély arra, hogy ismét négy háziorvos lássa el a betegeket városunkban.

A település lélekszámának csökkenése miatt nem elvetendő a gondolat, hogy a jövőben elegendő lesz 3 háziiorvosi körzet is a városban.

A négy háziorvos közül sajnos egy sem tótkomlói és egy sem lakik a városban.

Gyermekorvosi ellátás:

A városban egy gyermekorvosi körzet működik, mely körzetet vállalkozó gyermekorvos látott el évtizedeken keresztül. A gyermekorvosi körzetet jelenleg helyettesítéssel látja egy gyermekorvos, mely körzet meghirdetése folyamatban van. A gyermekorvos segíti a védőnők munkáját is. A körzet kártyaszáma 750 körüli.

Fogorvosi ellátás:

A lakosságot kettő fogorvos látja el, akik közül egy tótkomlói lakos.

Védőnői szolgálat:

A csecsemők ellátását a védőnői szolgálat végzi, amely a Szociális Szolgáltató Központ keretein belül működik.

A fent felsorolt egészségügyi ellátásokat a lakosság egy épületen belül veheti igénybe.

Orvosi Ügyelet:

A központi orvosi ügyelet a Rózsa Fürdőhöz tartozó gyógyászat épületében található, mely az Orosházi Többcélú Kistérségi Társulás keretei között működik. Ellátási területe Tótkomlóson kívül kiterjed Békéssámson, Kardoskút és Csanádapáca településekre is.

Labor:

A városban heti 3 alkalommal lehetőség van labor szolgáltatás igénybevételére, mely szintén a Rózsa fürdőhöz tartozó gyógyászat épületében található. A labor működtetését az Orosházi Kórházzal kötött megállapodás alapján látja el Tótkomlós Város Önkormányzata.

Intézmény rendszer

Tótkomlós Város Önkormányzata az alábbi intézményeket tartja fenn illetve működteti, továbbá 100%-os tulajdonosa a Komlós Településszolgáltatási Kft.-nek.

- 1.) Tótkomlósi Polgármesteri Hivatal
- 2.) Tótkomlósi Szociális Szolgáltató Központ
- 3.) Tótkomlósi Általános Művelődési Központ
- 4.) Jankó János Általános Iskola és Gimnázium (csak működtetés)
- 5.) Tótkomlósi Alapfokú Művészeti Iskola (csak működtetés)
- 6.) Komlós Településszolgáltatási Kft.
- 7.) Tótkomlósi Önkormányzati Tűzoltóság

1.) Tótkomlósi Polgármesteri Hivatal

A Hivatal komplex, szerteágazó munkát végez. Önkormányzati és államigazgatási ügyeket készít elő döntésre, közreműködik azok végrehajtásában. Ezen túl a feladatok ellátása érdekében szervező, koordinációs tevékenységet fejt ki városunk nemzetiségi önkormányzatai, az önkormányzati fenntartású/működtetésű intézmények, a civil szervezetek, a helyi vállalkozók és testvértelepüléseink irányába. A Hivatal működését a központi és helyi jogszabályok, a képviselő-testületi és bizottsági döntések, belső utasítások és szabályzatok befolyásolják.

A Hivatalt a polgármester irányításával a jegyző vezeti. A jegyző helyettesítését és a jegyző által meghatározott feladatokat az aljegyző látja el. A Képviselő-testület a polgármester helyettesítésére, munkájának segítésére két alpolgármestert választott a 2014. október 22-ei alakuló ülésén. A Hivatal szervezetileg 2013. április 1-jétől 2 osztályra tagozódik. A korábbi Műszaki Osztály beolvadt az Igazgatási Osztályba, melynek szervezését és koordinálását az aljegyző kapcsolt munkakörben látja el. A Pénzügyi Osztály munkáját osztályvezető szervezi, irányítja.

2.) Tótkomlósi Szociális Szolgáltató Központ

Az ember élete során bizonyos életszakaszokban és élethelyzetekben mások segítségére szorul. A Szociális Szolgáltató Központ, amely a Tótkomlóson élő gyermekek és idősek számára nyújt támaszt és szükségleteiket igyekszik kielégíteni több szinten és különböző gondozási formában. Az intézmény fenntartója Tótkomlós Város Önkormányzata. Jelenleg 160 ellátottja van az intézménynek. Az ellátást a bölcsőtől a sírig biztosítja az intézmény.

3.) Tótkomlósi Általános Művelődési Központ

Szervezeti felépítés: Az intézmény Tótkomlós Város Önkormányzata fenntartásában lévő összevont intézmény.

Jelenlegi intézményegységek:

- Művelődési Központ (Erzsébet u. 2/a)
- Városi Könyvtár (Kossuth u. 10.)
- Természet Háza (Bajcsy Zs. E. u. 6.)

- Önkormányzati Óvoda (Erzsébet u. 3.)
- Szlovák Tájház (Széchenyi u. 11)
- Szlovák Néprajzi Gyűjtemény (Szent István tér 2.)
- Szlovák Emlékház (Szép u. 5.)
- Komlós Média (Fő út. 1.)

4.) Jankó János Általános Iskola és Gimnázium

1945 őszén a polgári iskolában általános iskolai oktatás kezdődött, osztályai a következő években fokozatosan felváltották a polgári iskolai osztályokat. 1948-ban az utolsó osztállyal a polgári iskolai oktatás megszűnt.

1972 decemberében a helyi vezetés határozatot hozott egy 6 tantermes iskola építésére. Ünnepélyes átadása 1975. augusztus 20-án volt.

Az iskola fennállásának 50. évfordulójára felvette Tótkomlós szülöttének, Jankó János rajzoló- és festőművésznek a magyar karikatúra megteremtőjének nevét.

A gimnázium létrehozása: 1977 nyarán a IV. osztály kifutásával a középiskola megszűnt, s így a megye közös igazgatású iskolái közül az utolsók között fejezte be a működését.

A középfokú oktatás újraindítása: Az önkormányzat 1992. január 13-án az 1/1992-es számú testületi döntéssel – mondta ki a gimnázium létesítését. Így 15 évnyi szünet után Tótkomlósnak ismét lett középiskolája. A képviselő-testület gondoskodott az iskolaépület bővítéséről is. A középiskolai oktatás 1992 szeptemberében újraindult.

A Kollégium működése jelenleg szünetel.

5.) Tótkomlói Alapfokú Művészeti Iskola

Az intézmény térségi feladatokat is ellát, hiszen az iskola beiskolázási körzete a kistérségre is kihat.

Az intézményt igénybevevők köre természetesen elsősorban Tótkomlós közigazgatási területén belül él, de a városunkon kívül Nagyéről, Ambrózfalváról járnak növendékek, ill. középiskolai tanulók, akik állandó lakhelye Tótkomlós. Békéssámsonon és Kaszaperen telephelyeket működtet.

Telephelyeinken a békéssámsoni és kaszaperi gyerekek zenét /szolfézs, zongora, szintetizátor, furulya, klarinét/ tanulhatnak.

6.) Komlós Településszolgáltatási Korlátolt Felelősségű Társaság

A Kft. alapfeladata a Rózsa Fürdő és Gyógyászat működtetése, a város által kötelezően elvégezendő közfeladatok ellátása, a városi piacok működtetése, a települési folyékony hulladékszállítás, valamint az egyéb vállalkozási tevékenység minél hatékonyabb kiépítése.

Pénzügyi szempontból a Kft. működésében jelenleg 4 tevékenységi kör különböztethető meg:

1. Rózsa Fürdő (székhely: Kossuth u. 2.)
  - a. Rózsa-kert büfé (május 1.-szeptember 30.)
  - b. Rózsa büfé (szeptember 30.-május 1.)
  - c. Rózsa Ajándéksziget
  - d. Rózsa Sátorozó
  - e. Kerékpárkölcsonzés
  - f. Buszmegálló büfé
2. Gyógyászat (székhely: Kossuth u. 2.)
  - a. Rózsa Herba Gyógynövény Szaküzlet (2013-tól szüneteltetés alatt)
  - b. Bérleti díjak
    - i. szakorvosi rendelő bérleti díja (üzemorvos, nőgyógyász, neurológus)
    - ii. gyógyászati segédeszköz forgalmazó
    - iii. gyógytorna terem bérlet
3. Városüzemeltetés alapfeladatok (telephely: Rákóczi u. 28.)

- a. Zöldterület gazdálkodás alapfeladat
  - b. Köztisztasági alapfeladat
  - c. Szobrok, emlékművek, emléktáblák kezelése, gondozása alapfeladat
  - d. Polgármesteri Hivatal takarítás alapfeladat
  - e. Rendezvények lebonyolítása alapfeladat
  - f. Piac működtetés alapfeladat
4. Vállalkozási tevékenység (telephely: Rákóczi u. 28.)
- a. Települési folyékony hulladékszállítás
  - b. Önkormányzat megrendelése
  - c. Intézményi, lakossági megrendelések
  - d. Orvosi rendelő épületének takarítása (2014. márciustól)

A társaság jelenlegi négy üzletága egymástól merőben eltérő szakmai tartalmat ölel fel. A működés két telephelyen történik, a városüzemeltetési és vállalkozási feladatokat ellátó üzletág szakmai vezetés alatt áll.

Testvér települési kapcsolatok

- 1. Szlovákia – Zólyom /Zvolen/ (1995. augusztus 20.)
- 2. Románia, Erdély – Bereck /Brectu/ (1995. október 28.)
- 3. Románia – Nagylak /Nadlač/ (1997. december 5.)
- 4. Szlovákia – Galánta (Galanta) (1999. augusztus 12.)
- 5. Németország – Neunkirchen am Brand (2000. április 16.)
- 6. Szlovákia – Jolsva (Jelšava) (2004. augusztus 20.)
- 7. Szerbia – Magyarkanizsa (Kanjiža) (2009. október 20.)

Az együttműködés jelenleg elsősorban önkormányzati, az önkormányzat intézményei, és civil szinten él. E területeken valósulnak meg cserélátogatások, tapasztalatszerző utak, közös megbeszélések.

A testvérvárosi kapcsolatok tartalmának alapját a jövőben a gazdasági tárgyú együttműködés kell, hogy képezze. Különösen fontos, hogy megvalósuljon a gazdasági szereplők közötti kölcsönös előnyöket biztosító összefogás, a szakemberek közötti tapasztalatcsere, a bevált „jó gyakorlatok” adaptálása.

2.4.2.1. Turisztika

A városba érkezőket több nevezetesség is várja. Közülük kiemelkedik az 1795-ben, késő barokk stílusban épült evangélikus templom, a Nagykopáncs határában található román kori imaház, az Erzsébet ligeti milleniumi emlékpark, a Szlovák Emlékház, a Szlovák Tájház, a Szlovák Néprajzi

Gyűjtemény és a tanyavilág emlékét őrző Tanyamúzeum, mely a hagyományos gazdálkodás jellegzetes tárháza.

A város büszkesége és gyakran látogatott idegenforgalmi központja a Rózsa Fürdő, mely 1942. óta áll folyamatosan a környék, valamint a helyi lakosság rendelkezésére. A város szívében található fürdőben a strandfürdőzés mellett kiemelkedő gyógyászati tevékenység is folyik, mely a feltörő 36°C-os, magas nátrium-hidrogén-karbonát tartalmú természetes alkálihidrogén-karbonátos gyógyvízre épül. A reumatológiai szakrendelés keretében fizioterápiás, valamint a termálvízre épülő balneoterápiás kezelések vehetők igénybe a reumatikus betegségek és a mozgásszervi elváltozások kezelése, gyógyítása céljából. A létesítmény hangulatos, családias környezettel, modern gyógy- és strandszolgáltatásokkal áll a vendégek rendelkezésére.

2.4.2.2. Közlekedés

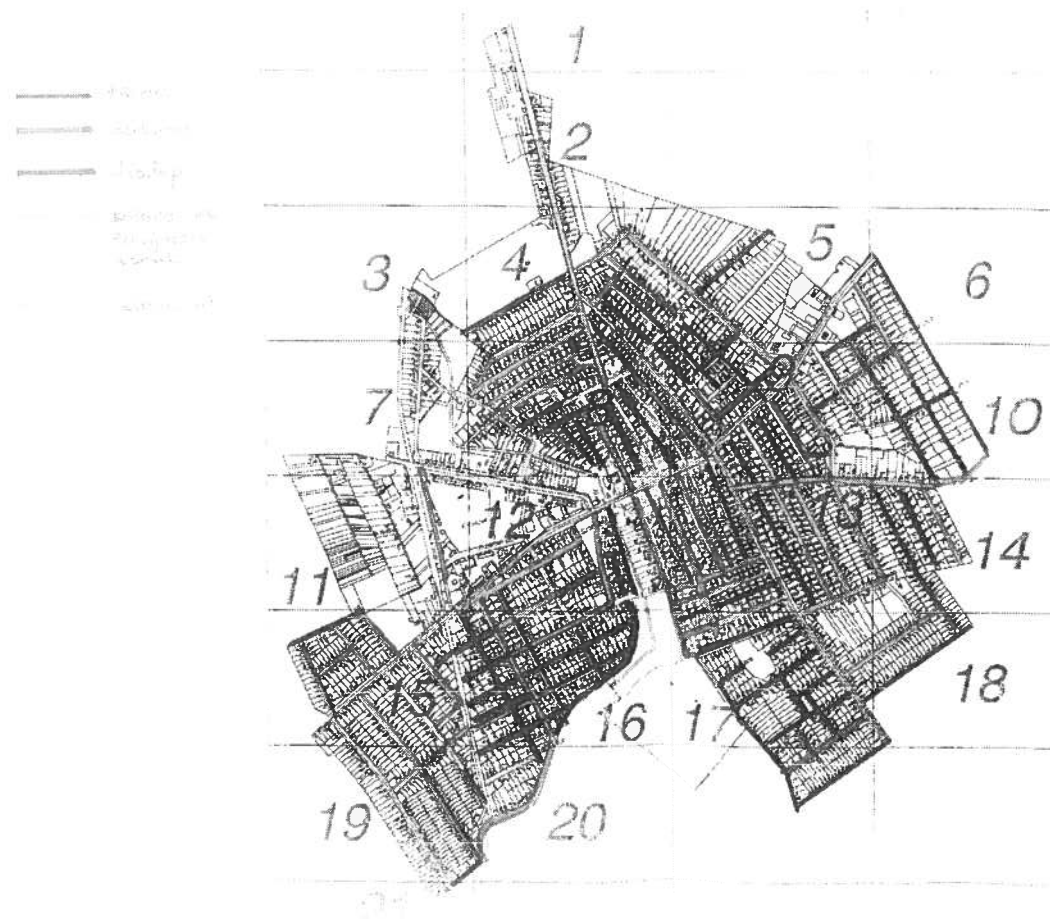
A település közúton és vasúton egyaránt megközelíthető.

A várost vasúthálózat köti össze Orosházával és Mezöhegyessel, mely kétirányú átmenő forgalmat biztosít a települések között.

A belső úthálózat kiépítettsége még nem teljes körű. A 109 utcából 72 a kiépített pormentes utak száma.

Az elmúlt 7 évben 3770,0 m azaz 3,77 km pormentes út épült.

A jövőben szükséges további utak építése.

A város 2015. évi úthálózata burkolat szerint

A település közigazgatási területén halad át a

- 4432. jelű Békéscsaba – Makó összekötő út, a
- 4427. jelű Orosháza – Mezőhegyes összekötő út, a
- 4426 jelű Tótkomlós – Pitvaros összekötő út, a
- 4421. jelű Tótkomlós – Hódmezővásárhely összekötő út, a
- 44126. jelű Nagykopáncsi bekötő út, és a
- 44328 jelű Állomáshoz vezető út.

Jellemzően az alföldi városokra Tótkomlóson is jelentős a kerékpáros forgalom.

A város területén jelenleg a

- Fő út belterületi határ – Földvári út közötti, valamint
- Kossuth utca Fő út – Zámenhof utca közötti szakaszán van kerékpárút.

A Kossuth utcai kerékpárút a gyalogjárda hiánya miatt nem tudja szerepét betölteni.

2.4.2.3. *Infrastruktúra*

Tótkomlóson a több mint 3100 belterületi ingatlanból (mely tartalmazza a panel lakások számát is) a lakott ingatlanok száma 2800 körüli, melyből ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 97 % (2830 lakossági 196 közületi fogyasztó).

Tótkomlós is megvalósult a „Békés megyei ivóvízminőség-javító Program”, melynek köszönhetően a településen egészséges ivóvíz vételezhető a rendszerből.

A szennyvízcsatorna beruházást követően 2291 ingatlan került bekötésre a hálózatba, így a kiépítettség több mint 90%-os. A beruházás keretében sor került a szennyvíztisztító telep bővítésére és rekonstrukciójára is.

Tótkomlós belterületén a csapadékvíz elvezetés esővíz-elvezető árokrendszerrel és szikkasztó árkokkal van megoldva. A meglévő csapadékvíz elvezető rendszer a települést kettészelő Száraz-ér csatorna befogadói tulajdonságaihoz kötött. A jelenlegi vízelvezető rendszer kiépítettsége megfelelőnek tekinthető, de folyamatosan gondoskodni kell a karbantartásáról, a feliszapolódott folyási fenékszintek eredeti szintre történő visszaállításáról.

A település közigazgatási területén az Alsó-Tiszavidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság kezelésében van a

- Sámson – Apátfalvi – Szárazér, a
- Királyhegyesi – Szárazér és a
- Tótkomlóséri főcsatorna

Tótkomlós Város közigazgatási területére eső szakasza.

A Dél-Békés megyei Vízgazdálkodási Társulat tulajdonában, ill. üzemeltetésében van külterületi csatornák fent nem említett része.

3. SWOT- analízis

A SWOT elemzés segítségével feltérképeztük azokat az erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket, amelyek jellemzik jelenlegi helyzetünket, és amelyek pozitív, vagy negatív szempontból befolyással lehetnek a meghatározott jövőkép elérésére, a kialakítandó stratégiai terv megvalósítására. A következőkben bemutatjuk a csoport által kialakított pillanatnyi helyzetképet, amely a stratégiai célok megvalósítása során, újabb szereplőknek a végrehajtásba történő bevonása, valamint az időközben bekövetkező változások hatására átalakulhat, kiegészülhet, módosulhat. A konszenzussal meghozott döntések kialakították azt a prioritási erőteret, amelyet a stratégia felállításánál figyelembe lehet majd venni. A munkacsoport tagjai a SWOT elemzési tényezők szerint összegyűjtött és rangsorba rendezték azokat a problémákat, problémaforrásokat is, amelyekkel számolni kell a kitűzendő célok megvalósításakor.

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - fejlett mezőgazdasági termelés, - jó minőségű termőföld, - kedvező földrajzi elhelyezkedés, számos turisztikai vonzerővel rendelkezik a város, - többnemzetiségű település - hatékony együttműködés a regionális szervezetekkel, - sok gasztronómiai, kulturális rendezvény, - a „gyűjtők és gyűjtemények városa”, múzeumok, tájház, gyűjtemények, - kiterjedt nemzetközi, testvérvárosi kapcsolatok, - a sajátos növényvilág, a levegő minősége, - természeti adottságok, - gyalogtúra útvonalhálózat, - műszaki infrastruktúra: ivóvíz, gáz, telefon, kábel, internet-hálózatok, közmű-kapacitások fejlettsége; - erős civil szervezeti bázis - széles körű kapcsolati hálózat - meglévő intézményi hálózat: egészségügyi, oktatási, kulturális, igazgatási, rendészeti, szociális, - hagyománnyal rendelkező termálvizes fürdő (Rózsa-fürdő) - helyi média (TV, rádió, újság), nyilvánosság, információáramlás. - autópálya közelsége - helyi mentőállomás 	<ul style="list-style-type: none"> - természeti vonzerők kiaknázásának hiánya, - fejlesztésre szoruló, oktatási-, egészségügyi intézmény-hálózat, - sportcsarnok hiánya - belvízelvezető hálózat hiányosságai, - betemetett árkok, - ipari nagyvállalatok hiánya, - helyi vállalkozások alacsony nemzetközi orientáltsága, - alacsony munkaerő kínálat, - munkaerő piaci készségek gyengesége (innovációs, kommunikációs készségek, kompetenciák gyengesége), - kedvezőtlen demográfiai folyamatok: elöregedés, fiatal, képzett szakemberek elvándorlása, - kutatási együttműködésekben rejlő lehetőségek kihasználatlansága, - korszerűtlen infrastrukturális adottságok, kedvezőtlen közúti, vasúti megközelíthetőség - alacsony innovációs képesség.
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - a tudás, az innovációs lehetőségek kihasználása, - uniós forrásokból való részesedés, az elnyert támogatások hatékony felhasználása, - EU integráció elmélyülése, forrásbevonási 	<ul style="list-style-type: none"> - gazdasági feltételek nehézsége, negatív gazdasági helyzet, - kevés iparterület - együttműködési készségek gyengülése,

<p>lehetőségek bővülése, - magas munkaigényű zöldségtermesztéshez jó</p>	<p>- a tartós munkanélküliség és azzal összefüggő szociális nehézségek,</p>
<p>természeti adottságok, - kedvező nemzetközi gazdasági, politikai környezeti feltételek kihasználása, - nemzetközi együttműködés ösztönzése, - egészségturizmus feltételeinek megteremtése, - bizalmon alapuló kapcsolati hálók erősödése és felértékelődése, - szolgáltató szektor bővítése, - kulturális örökség fenntartása iránti társadalmi igény, - a város elérhetőségének javulása révén (orosházi út) megnövekvő tőkevonzó képesség következtében fellendülő gazdaság, - a turizmus társadalmi, gazdasági felértékelődése, multiplikációs hatásainak érvényesülése, - egészség fontosságának felértékelődése, egészségtudatos magatartás elterjedése, - innovációs és vállalkozási készség javulása, - közlekedési infrastruktúrák javítása, - energetikai célú mezőgazdasági termelés, - meglévő szellemi potenciálban rejlő lehetőségek kihasználásával jelentős eredmények a kutatás-fejlesztés és innováció területén, - fokozódik az igény a turisztikai adottságok turisztikai hasznosítására.</p>	<p>- felsőfokú végzettséggel rendelkező, főként pályakezdők elvándorlása, - negatív demográfiai tendenciák (előregedés, elvándorlás), - szegénységi kockázatok erősödése, - elmagányosodás, bizalmatlanság fokozódása, - befektetői érdeklődés gyengülése, hiánya, a vállalkozói szféra kooperációs, integrációs elégtelensége, - a megújuló energiaforrásokat létrehozó rendszerek kezdetben jelentős befektetéssel, költséggel járnak - városi turisztikai koordináció hiánya, - a bevételek alacsony szintje, a fejlesztési források lehívásának akadálya megmarad</p>

4. KÉRDŐÍVEK

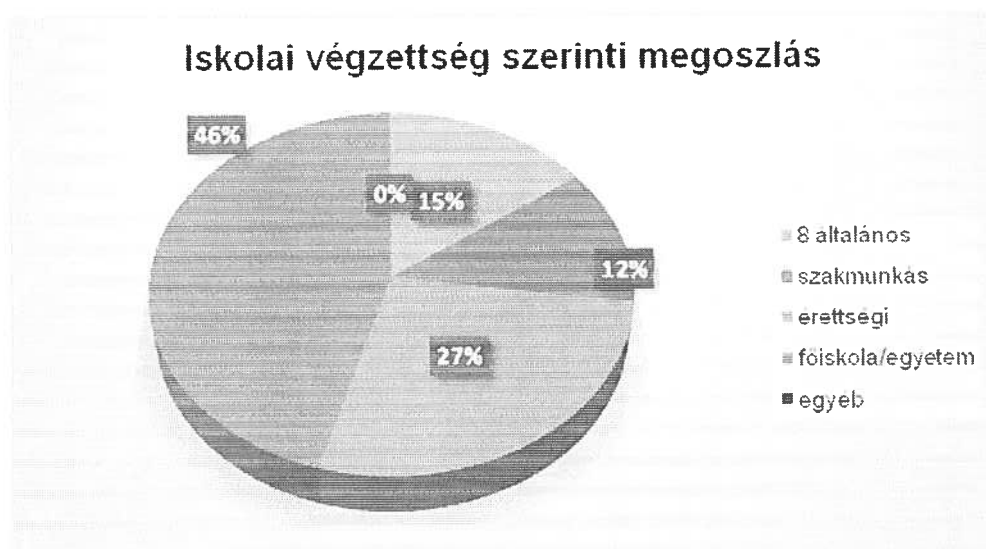
A város, lakosságának környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági szokásairól, igényeiről, hogy világos képet kapjunk egy kérdőívet állítottunk össze. A kérdőív 3 fő részre bontható: statisztikai-, környezetvédelmi- valamint a település értékekre vonatkozó kérdésekre. A kérdőívet eljuttattuk a település önkormányzatára, akik, továbbították azt a lakosság számára. E fejezetben a visszaérkezett kérdőíveket érkeljük ki.

Statisztikai jellegű kérdések a kitöltők személyéről

A Tótkomlói lakosok közül összesen 69 fő töltötte ki a kérdőívet. Ennek a kitöltők nemek között megoszlása 76%-a nő, 24% pedig férfi. A válaszadók több mint fele középkorú, 1/3 30 év alatti volt, 65 év feletti nem volt.

Iskolai végzettség szerinti megoszlásában, tapasztaljuk, hogy a válaszadók közel fele alapkörű- és középfokú végzettséggel rendelkezik. Míg felsőfokú végzettséggel rendelkezők 46%-ban töltötték ki a tesztet.

Települési értékek

A kitöltők nagy többsége már több évtizede él a településen. Mindösszesen a válaszadók 10%, aki válaszolt a kérdésekre és csak pár éve él a településen.

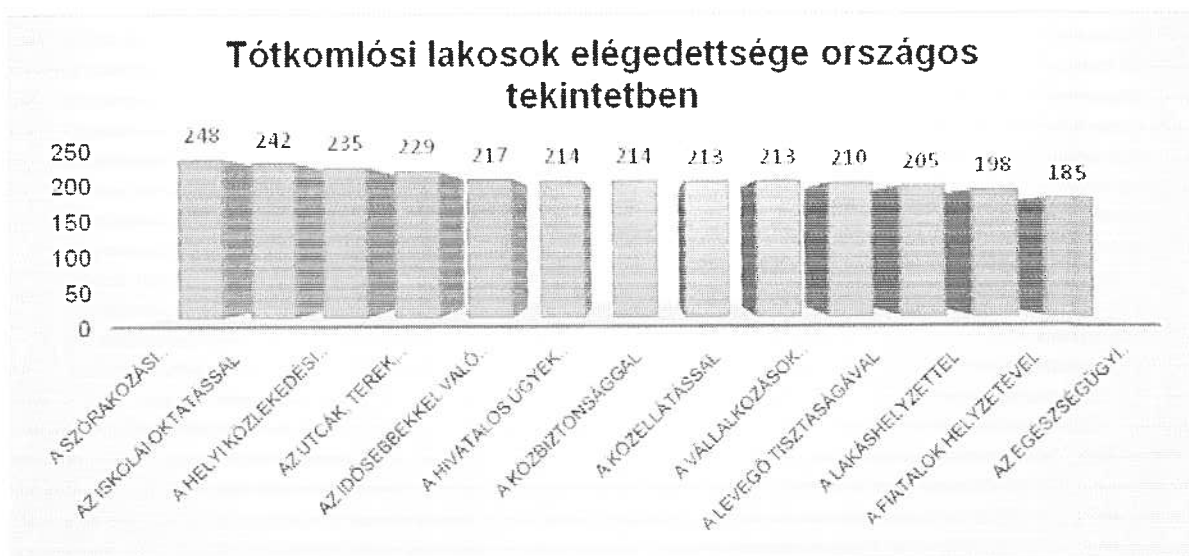
A foglalkozás szerint vizsgálva a kérdőíveket, látjuk, hogy a válaszadók közül a legtöbben tanulók illetve pedagógusok közül kerültek ki.

A következő kérdés arra irányult, hogy a válaszadók mennyire elégedettek (1: egyáltalán nem; ...5: nagyon) az alábbi tényezőkkel országos és helyi szinten;

- a levegő tisztaságával
- a közellátással
- a helyi közlekedési lehetőségekkel
- a szórakozási lehetőségekkel
- az iskolai oktatással
- a közbiztonsággal
- a vállalkozások sikerességével az idősebbekkel való törődéssel a fiatalok helyzetével
- az egészségügyi helyzettel
- a lakáshelyzettel
- az utcák, terek, parkok állapotával
- a hivatalos ügyek intézésével

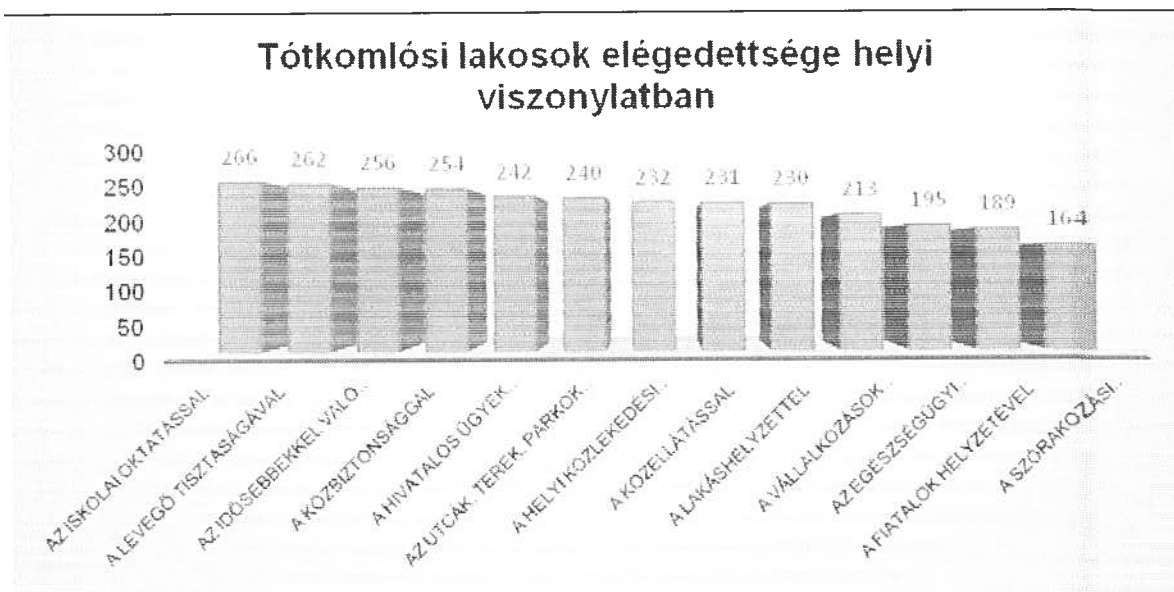
Az első országos szintű kérdésekre egyértelműen látszik, hogy a többség minden esetben közepesen elégedett vagy elégedett választ adott. A leginkább a szórakozási lehetőségekkel, az iskolai oktatással vannak megelégedve. De még a közlekedésre és az közterek, parkok állapotára is jó értékelést adtak. Amivel nem elégedettek a Tótkomlói lakosok országos viszonylatban az az egészségügy és a fiatalok helyzete.

A diagramon összeadva látjuk az adott válasz lehetőségre adott pontszámokat

Helyi szinten értelmezve, azaz Tótkomlós területére, ugyanezt a kérdést azt tapasztaljuk, hogy leginkább megelégedve az iskolai oktatással, a levegő tisztaságával vannak. Továbbá jól szerepelt még az idősebbekkel való törődés és a közbiztonság is.

A legelégedetlenebbek a lakosok Tótkomlóson az egészségügyi helyzettel, a fiatalok helyzetével és a szórakozási lehetőségekkel.

A diagramon összeadva látjuk az adott válasz lehetőségre adott pontszámokat

Továbbá megfigyelhető, hogy a Tótkomlói lakosok helyi szinten elégedettebbek az iskolai oktatással, a levegő minőségével, az idősebbekkel való törődéssel, és a közbiztonsággal, mint országos viszonylatban, a szórakozási lehetőségeknél, a fiatalok helyzeténél és a vállalkozások sikerességénél ennek az ellenkezőjét tapasztaljuk, Míg a többi szempontban hasonlóan elégedettek a lakosok helyi illetve országos viszonylatban.

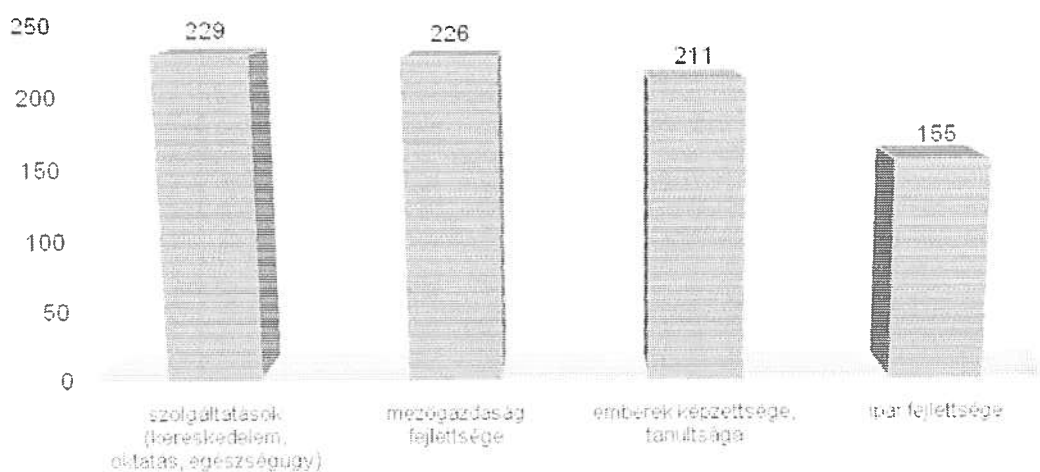

A diagramon összeadva látjuk az adott válasz lehetőségre adott pontszámokat

A negyedik kérdés a gazdasági helyzetre vonatkozik. A válaszadók véleménye alapján látjuk, hogy a többség minden esetben közepesen elégedett vagy elégedett választ adott. A mezőgazdaság fejlettségével a szolgáltatások helyzetével és az emberek képzettségével hasonló mértékben elégedettek. Az ipar fejlettségét tartják a legfejletlenebbnek.

Összességében elmondható, hogy a felsorolt válasz lehetőségek közül egyet se tartják nagyon jól fejlettnak. Leginkább a közepes értékelések a jellemzők.

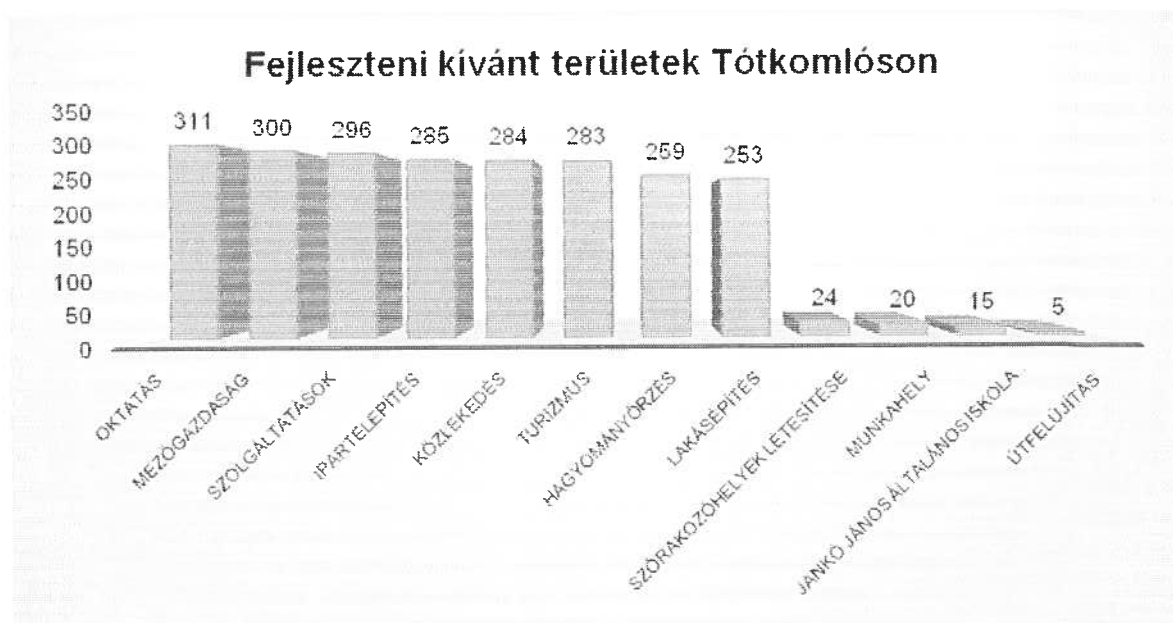
TÓTKOMLÓS GAZDASÁGI HELYZETÉNEK MEGÍTÉLÉSE

A diagramon összeadva látjuk az adott válasz lehetőségekre adott pontszámokat

Az ötödik kérdés, hogy milyen terület fejlődését szeretnék leginkább elérni Tótkomlós város területén. A válaszadók leginkább azt szeretnék, hogy fejlődjön az oktatás, a mezőgazdaság területe. Továbbá fontosnak tartják a szolgáltatások, iparfejlesztés, közlekedés és a turizmus fejlesztését is. Amit legkevésbé szeretnének fejleszteni az a hagyományörzés és a lakásépítés területe.

A felsorolt lehetőségeken kívül lehetőség nyílt „egyéb” megnevezésére is. Itt a válaszadók maguk adhattak meg olyan területet, ami szerintük fejlesztésre szorul és ezt 1-5 rangsorolhatták, fontosság szerint. Így merült fel a szórakozási lehetőségek fejlesztése, a munkahelyteremtés, a Jankó János Általános Iskola és Gimnázium felújítása, valamint az útfelújítás témaköre is.

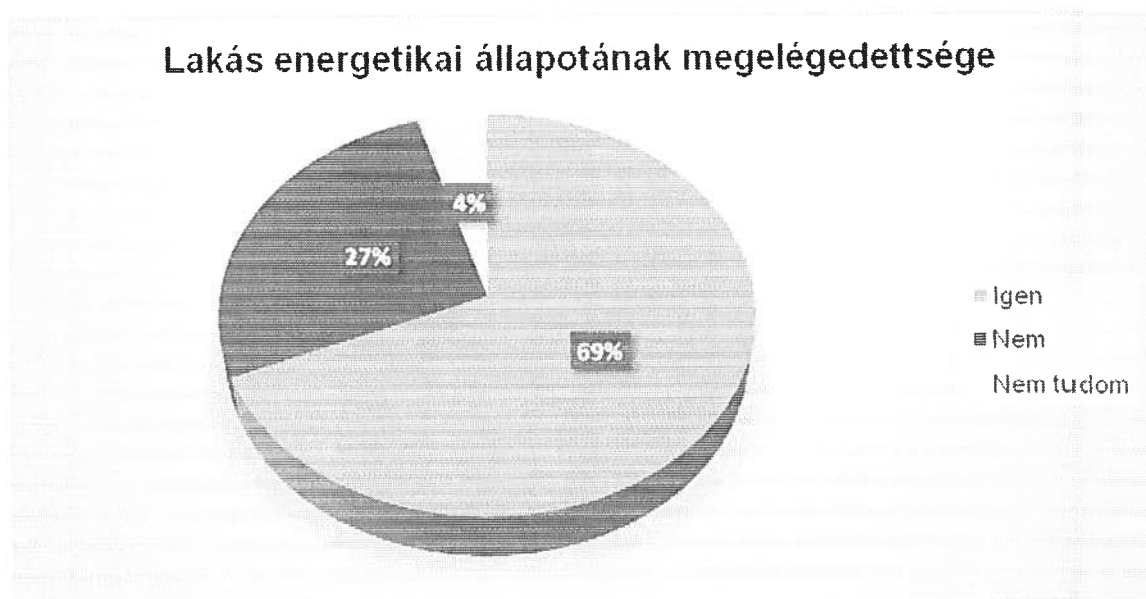

A diagramon összeadva látjuk az adott válasz lehetőségekre adott pontszámokat

Környezetvédelmi témájú kérdések

A fenntartható fejlődés kifejezéssel a válaszadók többsége még nem találkozott (64%), akik viszont találkoztak leginkább a televízióból hallhatták, valamint interneten olvasták. Rádióból, újságból és szóbeli kommunikációs csatornán keresztül már csupán pár százalékban találkoztak e kifejezéssel.

A következő kérdés a lakások energetikájának állapota volt, ebből kiderül, hogy a válaszadók több mint fele elégedett a lakásának energetikai állapotával. 1/3 arányban vannak azok, akik viszont nem. Ami pozitívumnak mondható, hogy a válaszadók szinte egyhangúsan (93%) hajlandók arra, hogy a jövőben jobban takarékoskodjanak az energiával.

A 10. kérdés egy rangsorolás, hogy melyik környezetvédelmi és társadalmi feladatot találják fontosnak, illetve mennyire (1: egyáltalán nem fontos;...5: nagyon fontos) az alábbiak közül;

Ivóvíztartalék védelme

Levegőszennyezés
csökkentése Zajterhelés
csökkentése

Szelektív hulladékgyűjtés

Környezettudatos életvitel elterjesztése a lakosság körében

Megújuló energiaforrások (pl. nap- és szélenergia)
alkalmazása Üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése

Illegális szeméttlerakók felszámolása

Tudatos vásárlói magatartás
megismertetése Közterületek tisztántartása

A keletkező hulladék mennyiségének csökkentése

A klímaváltozás hatásaira (pl. viharok, hőség) való
felkészülés A kulturális örökség védelme

Oktatás, képzés fejlesztése

Egyenlő lehetőségek, a szegregáció
csökkentése Az egészség védelme

Kulturális szolgáltatások és lehetőségek
növelése A társadalom nagyobb részvétele a
közügyekben

A tájképi értékek védelme (természeti környezet és épített elemek) Erdők védelme

Amit nagyon fontosnak ítélnék az a egészségvédelem és az ivóvíztartalék védelme. Fontosnak tartják, még az illegális hulladék lerakok felszámolását, a levegőszennyezettség védelmét és az erdők védelmét.

A kérdőívet kitöltő Tótkomlói lakosok számára a társadalom nagyobb részvétele a közügyekben és a zajterhelés csökkentését tartják legkevésbé fontosabbnak.

A diagramon összeadva látjuk az adott válasz lehetőségeire adott pontszámokat

A közlekedési fejlesztésre adott válaszok alapján a lakosság a kerékpár közlekedés fejlesztését, a gyalogos közlekedés fejlesztését és a közösségi közlekedés fejlesztését hasonlóan fontosnak ítélnék meg. Míg a parkolók kialakítását kevésbé tartják fontosnak.

Az utolsó kérdésben arra kérdeztünk rá, hogy az alábbi lakóközösségi vagy önkormányzati kezdeményezésekben részt venne-e vagy sem; az alábbi lehetőségek közül:

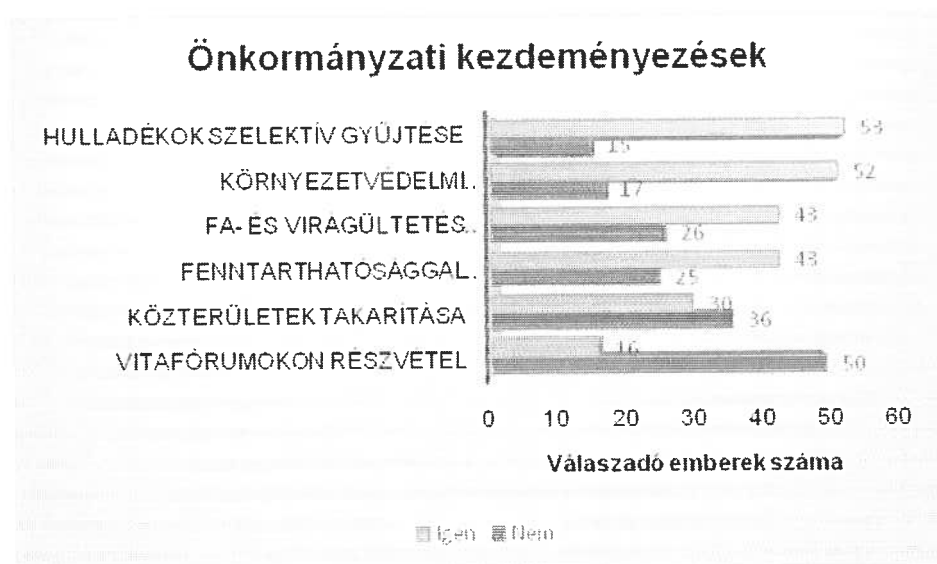
Közterületek takarítása

Fa- és virágültetés
közterületen Vitafórumokon
való részvétel

Hulladékok szelektív gyűjtése

Fenntarthatósággal kapcsolatos tájékoztatáson való
részvétel Környezetvédelmi rendezvényen való részvétel

A legtöbben a szelektív hulladékgyűjtést támogatnák, és erre a kérdésre jött a legkevesebb elutasító válasz is. Emellett még a környezetvédelmi rendezvényen való részvételt, a fa- és virágültetést és a fenntarthatósággal kapcsolatos tájékoztatást is többen vállalnák, mint akik nem. Amit a többség nem vállalna az a közterületek takarítása valamint a vitafórumokon való részvétel.

5. A FENNTARTHATÓSÁGI FEJLŐDÉSI PROGRAM CÉLKITŰZÉSEI ÉS FELADATAI

A Fenntarthatósági Program fő célkitűzése, hogy elősegítse Tótkomlós társadalmi – gazdasági – környezeti fejlődésének közép-, illetve hosszútávon fenntartható pályára való áttérését, figyelembe véve a helyi adottságokat és a tágabb folyamatokat, feltételeket.

A program a fenntartható fejlődés koncepciójára, szemléletére és értékrendjére, alapelveire, célkitűzéseire és megvalósítási eszközeire építve hosszú távú, átfogó, folyamatosan felülvizsgálandó és megújítandó keretet nyújt a helyi stratégiák, programok, tervek számára, ezzel egyúttal számításba véve az azok közötti összefüggéseket és kölcsönhatásokat, valamint elősegítve azok összhangját (koherenciáját).

5.1 A Fenntarthatósági Program társadalmi célkitűzései és feladatai

Oktatás-képzés

Célkitűzés: „ÖKO iskola” programban való részvétel, Egészségnap/hét és környezetvédelmi nap/hét
Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök):

Az Ökoiskola cím azon iskolák munkájának legmagasabb szintű állami elismerése, melyek iskolafejlesztési, pedagógiai munkája kiemelkedően magas színvonalon képviseli a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiai értékeit.

Az Ökoiskola cím adományozása kapcsolódik az ENSZ "A fenntarthatóságra oktatás" 2005 - 2014. évtizedének programjához.

Az Ökoiskola egyfajta szempontrendszer, mely irányt mutat: Egy Ökoiskolában nemcsak a tanításban érvényesülnek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiájának elvei, hanem az iskolai élet minden területén.

Az oktatásban szerepet kap a környezeti nevelés, a diákok ötleteikkel, munkájukkal segítik az iskola környezettudatos működését. Iskolánk működtetése környezetkímélő, a szülőkkel és a helyi közösséggel együttműködve a helyi környezeti problémák megoldásában.

Az egészségnap olyan projekt, amelyben helyet kaptak a testi és lelki egészséggel kapcsolatos tevékenységek, a fizikai állapotfelméréstől a különböző sporttevékenységeken, az egészséggel kapcsolatos tesztfeladatok megoldásán, az önértékelésen át az önismereti játékokig. A nap programja kiterjedt a családvédelem, az élelem- és kémiai biztonság, a szájhygiénia, a fogápolás, a testhygiénia, a környezetegészség és az egészséges táplálkozás problémáira.

Környezetvédelmi nap szervezéssel a diákok környezettudatos életre nevelésének programja, veszélyes hulladékgyűjtési akciókkal (pl. elem, használaton kívüli mobiltelefon, papírgyűjtés...)

Célcsoport az iskolások, oktatók, tanárok.

Ütemezés rövid és középtávon.

Költségváltozó, forrás az önkormányzat saját költségéből.

Felelősök az önkormányzat, az oktatók és tanárok.

Várható hatások: A tanulók környezettudatos életvitele, fenntartható fejlődést elősegítése.

Közösségi közlekedés

Célkitűzés: a települést összefüggően átszője a kerékpárforgalmi hálózat rendszere

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök):

TOP-3.1.1-15 kódszámú pályázat vonatkozásában a tervezett kerékpárút a Kossuth utca 1. számától, a település Makó felüli helységnévjelző táblától indul és a Szabadság téri meglévő kerékpárútig tart. A Kossuth utcai szakasz a közelmúltban felújított kiselemes térköburkolat kiegészítéseként épül a Kossuth utca északi oldalán a Békessámsoni út és a Fő út között. A Széchenyi utcai kerékpárút a Fő úton a Hivatal sarkától az állami út északi oldalán helyezkedik el. Hossza: 1325 m, szélessége: 2 m. A benzinkút után a nyomvonal kettéágazik és a temető felé halad tovább 127 m hosszan. Továbbá a csapadékvíz elvezetést a meglévő hálózat felhasználásával kerül kialakításra új víznyelők építésével.

Célcsoport a város lakossága.

Támogatás intenzitása: 100% pályázati forrás.

Ütemezés rövid és középtávon

Várható hatások: Kevesebb káros anyag kibocsátás, levegő koncentrációjának javulása

Infrastruktúra

Célkitűzés: Belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés, Önkormányzati tulajdonú kül- és belterületi meglévő közutak fejlesztése, földburkolatú utcákban aszfalt utak kiépítése, Lakossági Járdaépítési Program, a városközpont járdáinak egységesítése.

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök):

A felszíni vízelvezetés problémájának megoldása, A meglévő útburkolat minőségének javítása, aszfalt burkolatú kül- és belterületi utak építése a jelenleg még burkolatlan utcákban. Ahol nincs kiépítve, ill. a nem megfelelően kialakított járdák helyett biztonságosan használható járdák építése, a lakosság bevonásával. Biztonságosan használható, kiselemes térburkolóval kialakított járdák építése a városkép szempontjából hangsúlyos területeken, attraktívabbá, egységessé téve ezáltal a városközpontot.

Célcsoport a lakosság, **ütemezése** folyamatos.

Várható hatások: Egységes városkép, rendezett utcakép.

5.2 A Fenntarthatósági Program környezetvédelmi célkitűzései és feladatai

Települési és épített környezet, zöldfelület, táj-termesztet

Célkitűzés: A közvetlen települési környezet képezi az ember mindennapi életterét. A települési közterületek (utak, járdák, parkok állapota) rendezettség, tisztasága, a megfelelő növényzet – elsősorban őshonos, tájba illő fajok felhasználásával - nagymértékben javíthatja az ott élők közérzetét. A tisztaság és a növényzet számottevően növeli az ingatlanok értékét is.

Szerepe van a káros környezeti hatások, a portterhelés a gáz állapotú szennyező anyagok és a zaj csökkentésében.

Az épített környezet, azaz a település védelme, fenntarthatóvá, élhetőbbé tétele természetvédelmi, tájvédelmi, környezet egészségügyi és nem utolsósorban érzelmi-hangulati, mentális kérdés. Természetvédelmi kérdés abban a tekintetben, hogy

hogyan illeszkedik az ökoszisztémába, mekkora térrészt foglal el és mekkorát használ fel.

Tájvédelmi, tájésztétikai kérdés, hogy beleilleszkedik-e a tájszerkezetbe, vagy inkább további megbontását, feldarabolódását okozza. A település szerkezete, zöldfelület-rendszere, arculata nagyban meghatározza a lakosság hangulatát, egészségét, azaz döntően befolyásolja az életminőséget.

A település épített világa, az épületek, utak, műszaki létesítmények rendszere biztosítja a település működőképességét, az egyes települési funkciók közti szükséges kapcsolatokat.

Cél a városi zöldfelületek állapotának szinten tartása, vagy javítása.

A közterületek talajának megóvása. Intenzív kezelésű területek növelése (öntözés).

Köztéri elemek (padok, útbaigazító táblák) további kihelyezése.

A belterület felmért természeti értékeinek, öregfáinak védetté nyilvánítása.

A kevesebb környezeti stressz hatást eredményező, jobb környezeti állapotjellemzőkkel rendelkező települési környezet kialakítása és fenntartása.

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök):

Önkormányzatnak folyamatosan figyelemmel kell kísérni és be kell tartatni a rendeletben szabályozott közterületek tisztántartásának rendjét.

A folyamatosan használaton kívüli, beépítetlen belterületi magáningatlanok rendben tartására, gondozására kötelezettség előírása.

A településen közterület felügyelők, településőrök felelősek a köztisztaság fenntartását szolgáló rendelet betartatásáért. Annak érdekében, hogy még hatékonyabban ellássák feladatukat, növelni kell a műszaki-, tárgyi-, jogi-, és anyagi feltételeket. A szemetelőkkel szemben hatékonyabb fellépéssel, tettenéréssel és bírság kiszabásával kell küzdeni.

A településen szemetgyűjtők kihelyezéséről és folyamatos fenntartásáról gondoskodni kell. A kihelyezésnél és pótlásnál figyelembe kell venni a jelentkező lakossági igényeket. Ezzel a forgalmas közterületeken képződő hulladék kulturált gyűjtése és elszállítása megoldható. Továbbá szankciók érvényesítésével, tettenéréssel, pénzbírsággal kell súlytani a drága szemetgyűjtő edényeket megrongálókat. Célcsoport a lakosság, ütemezés folyamatos.

Várható hatások: szebb és élhetőbb környezet, tisztaság, életminőség javulás

Levegő

Célkitűzés: A jó levegőminőség fenntartása, a település környezeti levegőminőségének javítása, különösen a NO_x, SO₂, és az ülepedő porszennyezés vonatkozásában. Az ülepedő (és szálló) por- szennyezettség csökkentése. A szerves oldószer kibocsátás csökkentése. Vonalas kibocsátásra vonatkozó adatok gyűjtése. A parlagfű további terjedésének megakadályozása, a jelenlegi elterjedési terület jelentős csökkentése. Mezőgazdasági tevékenységekkel járó szaghatások csökkentése.

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök): A belterületi utak tisztításának és nyári időszakban locsolásának legalább a jelenlegi szinten tartása. A belterületi zöldfelületek területének esetleges növelése. A város körüli véderdő növelése. Kerékpárutak további építése. A hatósági ellenőrzés fokozása szükség esetén a fő kibocsátóknál. A forgalomszámlálás rendszeresítése az indokolt pontokon. Hatóságilag erélyesebben érvényt kell szerezni a parlagfű rendelet 3. § (1) bekezdésében foglaltaknak. A tulajdonosok figyelmeztető felszólítása. A közterületi irtás anyagi és

személyi feltételeinek javítása. A parlagfű térkép elkészítése. Autómentes nap bevezetése.

Célcsoport a lakosság, ütemezés folyamatos.

Várható hatások: A lakosság egészségi állapotának és az élővilág, épített környezet megóvása.

Zaj

Célkitűzés: A közlekedés eredetű zaj- és rezgésterhelés mérséklése. Meg kell őrizni az ipari eredetű zaj-és rezgés vonatkozásában eddig elért, s tapasztalt kedvező helyzetet.

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök): Be kell tartani a vonatkozó zaj-és rezgés védelmi jogszabályokat, s a város zajvédelmi helyi szabályozását. Az első fokú környezetvédelmi hatóságok (önkormányzat, környezetvédelmi felügyelőség) folyamatosan ellenőrizték a helyhez kötött környezeti zajforrásokat, meg kell teremteni ennek emberi és műszaki feltételeit. A hatósági jogkörök miatti félreértések tisztázása, a jogszabályok és engedélyek egységesítése érdekében. Növelni kell a zajvédő fasorok, erdősávok telepítését.

Célcsoport a lakosság és az ipar, ütemezés rövidtávú és folyamatos, pénzügyi forrás az önkormányzat költségvetéséből és pályázatból, felelős az önkormányzat.

Várható hatások: A zaj- és rezgésterhelést a kívánatos mérték alá csökken.

Építészeti értékek

Célkitűzés: Az országos és helyi jelentőségű védendő értékek feltárása; a védett és védendő értékek állagának megóvása, társadalmi elismertségük növelése; a természetvédelem igényeinek szem előtt tartása a már elhatározott vagy tervezett térségfejlesztési programoknál (pl. úthálózati, iparterületi és közműves fejlesztési elhatározások).

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök): A helyi és országos védettségű értékek állagának megóvása, fenntartása és a természetvédelmi területek tervezettnél megfelelő bővítése, a védelem kiterjesztése. Az értékek állapotának és a változásoknak nyomon követésére együttműködés kialakítása a természetvédelemben érdekelt/érintett szervezetekkel. A belváros területe műemléki jellegű védettséget élvez, amit a környezetvédelmi beavatkozások, városfejlesztési döntések kapcsán is szem előtt kell tartani (közlekedési kapcsolatok, forgalomszervezés, zaj- és rezgés elleni védelem, stb.).

Célcsoport a lakosság, ütemezés folyamatos.

Várható hatások: védendő értékeink megmaradnak a jövő generációnak is, a régi és új közötti harmónia megteremtése.

Víz

Célkitűzés: A víz alapvető, pótolhatatlan lételeme minden élőlénynek. Az érintetlen vagy természetközeli állapotú tiszta felszíni vizek a biodiverzitás megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségűek. A víz természeti erőforrásként is értékes. A felszíni és felszínalatti vizeket megannyi gazdasági tevékenységhez használják fel: turizmus, mezőgazdaság, ipar, bányászat és nem utolsósorban természetesen ezek az ivóvíz legfőbb forrásai. A

vízbázis biztonságának fokozása, fejlesztése. Felszíni vízkészletek lehetőség szerinti bővítése, állandósítása. A Száraz-ér multifunkciós működésének összehangolt biztosítása. Ennek keretében kiemelt cél a belterület környezeti állapotának javítása. Belvízjárta területek és a vizes élőhelyek összehangolása. A záportározó helyek, valamikori bányagödrök

TÓTKOMLÓS FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉNEK PROGRAMJA (LOCAL AGENDA 21)

vízszintszabályozása, vízfrissítésének megoldása, városrendezési tervekbe illesztetten. A víz minőségromlás nélküli eljuttatása a fogyasztóhoz a szükséges mennyiségben, az ivóvíz szigorodó minőségi előírásainak betartása mellett. Az EU-határértékekhez igazodó határértékeket kell elérni az ivóvízben. vízminőség-javítás. Külsőterületi belvízprogram. A termálvíz elhelyezés környezetvédelmi előírásainak betartása. Tótkomlós csatornázásának és szennyvíztisztításának fejlesztése.

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök): Víz bázis védelem, monitoring hatékonyabb kiépítése. Száraz-ér hullámterek benőttségének kézbentartása a lefolyást gátló méretű növényzet (rét, legelő, erdő) megakadályozása. A vízhiányos időszak csökkentése érdekében további tározási lehetőségek feltárása. A potenciális szennyező források számbavétele. Monitoring- rendszer bővítése, kiegészítése ökológiai elemekkel. A pontszerű szennyező források megszüntetése, felszámolása. Tisztított szennyvizek, használt vizek befogadón kívüli elhelyezése, illetve szabályozott formában való felhasználása. Az öntözési lehetőségek növelése, a készlet és igények összehangolásával. A Száraz-éren csökkenteni kell a természetes feliszapolódást, növelni folyamatos vízszállítási idejét. Part menti területek rendezése, karbantartása. Belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer rekonstrukciója, folyamatos karbantartása. A város csatornahálózatának bővítése, fejlesztése. Szennyvíztisztító telep bővítése, a jövőben a szennyvíztisztító telepen keletkező fölösiszap kezelésére korszerű és gazdaságos iszapkezelési eljárás valósuljon meg

Célcsoport a lakosság, ütemezés rövidtávú, pénzügyi forrás pályázat útján, felelősök a felügyelőségek és az önkormányzat.

Várható hatások: Ivóvíz minőségének jelentős javulása

Hulladékgazdálkodás

Célkitűzés: Az országos, regionális és helyi hulladékgazdálkodási tervek prioritásainak érvényesítése, a megelőzés szempontú hulladékgazdálkodás kialakítása. Környezetbarát és „a szennyező fizet” elven alapuló rendszer kialakítása. A termelési és a lakossági hulladékcsökkentés ösztönzése. Lakossági veszélyes hulladékmennyiség csökkentése és szervezett begyűjtés megvalósítása. Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás ösztönzése, tájékoztató kampányok, hulladékgyűjtő udvar(ok) kialakítása, építési és bontási hulladékok hasznosítása,

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök): Települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása, rekultivációja, önkéntesek, illetve civil szervezetek és a városi közszolgáltató segítségével felmérni az illegális hulladéklerakó helyeket és közös összefogással megszüntetni.

A családi házas ingatlanok esetén az ingatlan tulajdonosok tájékoztatási és meggyőzése e tevékenységek előnyeiről mind közösségi szinten, mind háztartás szintjén. A drága és fenntarthatatlan zöldhulladék-szállítás helyett gazdálkodást, valamint az ingatlanon való ésszerű vízgazdálkodást ösztönözni. A lakosság megfelelő tájékoztatásával el kell érni, hogy a Városban keletkező építési és bontási hulladékokat a hulladékkezelő telepre

szállítsák, ne pedig illegális hulladéklerakások keletkezzenek belőlük a Város

külterületein. Szükséges a hulladékszállítást végző vállalkozások rendszeres ellenőrzése. Ösztönözni szükséges az építési hulladékok újrahasznosítását pl. a városi utak, épületek felújítása során keletkező nem veszélyes bontási hulladékokból a szilárd burkolattal nem ellátott utak útalapját is elkészíthetik.

Célcsoport a lakosság, ütemezés folyamatos.

Várható hatások: Tisztább, élhetőbb környezet

Környezetvédelmi szemléletformálás

Célkitűzés: A helyi lakosság környezethez való viszonya nem csupán a társadalmi és családi háttér függvénye, de befolyásolja a közösségi lét, illetve a települési és megyei önkormányzat környezeti stratégiája. Érdemes tehát részletesen megvizsgálni a lakossági véleményeket, illetve a társadalmi kezdeményezések célját és folyamatát. Ezzel képet kaphatunk arról, hogyan érdemes egy adott közösségben tájékoztató-tudatformáló stratégiánkat alakítani. Ebbe nem csupán a gyerek- és fiatalkori nevelés tartozik bele, hanem a közvetett, felnőttekre ható tudatformáló tevékenység is. Ez utóbbinak része a környezetvédelem területén kifejtett civil aktivitás indirekt hatása is. Az átalakuló igényekre válaszképpen fontossá vált, hogy nemcsak az egyén vagy a család szintjén, hanem a társadalom magasabb szintjein is megfogalmazódjon a mindennapi, rövid és hosszútávon tapasztalható környezeti gondokra való odafigyelés gondolata.

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök): A város kiemelten figyelmet szentel a környezeti nevelés hatékonyságának növelésére, nemcsak a gyermekek estében, hanem a lakosság környezeti tudatosság széleskörű elsajátítása érdekében is. Erre nem csupán környezetvédelmi szabályok, intézkedések bevezetésével van szükség, hanem folyamatos, tudatos szemléletformáló tevékenységgel is.

Célcsoport a lakosság, ütemezés folyamatos.

Várható hatások: Környezet állapotának szinten tartása, környezet állagának javulása

Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségei

Célkitűzés: Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítésére

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök):

TOP-3.2.1-15 kódszámú „Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítésére” című pályázat keretében a Polgármesteri Hivatal energetikai korszerűsítése, fa nyílászárók behelyezésére, a helyiségek belső udvari hőszigetelésére, továbbá az energetikai rendszerek korszerűsítésére.

A támogatás intenzitása: 100% pályázati forrás.

Célcsoport: Polgármesteri Hivatal dolgozói, lakosság.

Várható hatások: Energianyerés, takarékoság spórolás, környezettudatos életmód elősegítés.

5.3 A Fenntarthatósági Program gazdasági célkitűzései és feladatai

Célkitűzés: Alapinfrastruktúrával ellátott iparterület kialakítása, Tótkomlós belvárosának megújítása, Komló Szálló korszerűsítése

A bevételek és kiadások egyensúlyának megteremtése, a költségvetési arányok jelenlegi helyzetének felmérése, a közpénzek gazdaságos és hatékony elosztása, a bevételek növelése pályázatok és vissza nem térítendő támogatások révén.

Intézkedés (célcsoport, ütemezés, költség, pénzügyi forrás, felelősök):

A TOP-1.1.1-16 projekt keretében inkubátorház kerül kialakításra. A pályázat keretében a Komló Szálló főépülete (az emeletes rész, a pince kivételével) nyílászáróinak cseréje, a használati melegvíz ellátó hálózatának korszerűsítése, tetőszerkezetének javítása, díszmű bádogos csúcsdíszek készítése, ablaknyitókák bádogozása, dísztermének és lépcsőházának műemlék jellegű díszítő festése, melegburkolása, fűtőkorszerűsítése, lakatos szerkezeteinek felújítása valósul meg.

Támogatás intenzitása: 100% pályázati forrás.

Célcsoport: vállalkozások.

A TOP-1.1.1-16 projekt keretében a helyi gazdaságfejlesztést érintő program következő lépéseként egy 14.114 m² területű, teljes alapinfrastruktúrával ellátott iparterület kialakítása valósul meg. A fejlesztés a város dél-keleti részén, a központtól mintegy 1.200 méterre található egybefüggő területen valósul meg a Vasvári Pál utcában. A fejlesztés részeként megvalósul a terület megközelítését biztosító aszfaltút kialakítása, a terület körbekerítése, ipari kapu kialakítása, közvilágítással való ellátása, továbbá tartalmazza a beruházás a közműveknek az ingatlanok határáig történő teljes kiépítését.

Támogatás intenzitása: 100% pályázati forrás.

Célcsoport: vállalkozások.

A TOP-2.1.2-16 projekt tervezett tevékenysége összefoglalóan „zöld piac” kialakítása zöldfelület fejlesztéssel és játszó sportpark kialakításával. A projekt célja környezetjavító intézkedések alkalmazásával Tótkomlós belvárosának megújítása. A projekt elemei: multifunkciós piac kialakítása árusítóhelyekkel, a terület növényesítése. A Luther Márton és Gajdács Pál utcák között, a jelenlegi piactér melletti, romos terület lakhatatlanná vált, indokolt az épületeinek lebontása, a terep rendezése. A terület elrendezése után 165 m²-es fedett rész és egy 60 m²-es emelvény kialakításával multifunkciós területet valósítható meg. A helyszín használható piacnapokon árusító területnek, de alkalmas lesz szabadtéri közösségi rendezvények, vetítések megtartására is. A kialakítandó tér két oldalára babérmeggy cserjesor, közé pedig gömbkőris fák kerülnek kiültetésre. A cserjesor a terület lehatárolását jól szolgálja. A piac közlekedőútjait új térkő burkolatot kapnak a komplex akadálymentesítésnek megfelelően, az árusok helyei öko térkő burkolatot. Az árusok sorai közötti sávokban gye, gömbkőris és nyári orgona cserje kerül telepítésre. A meglévő akadálymentes parkolók és parkolók újrafestése tervezett, valamint új parkolóhelyek kerülnek kialakításra. A parkolóba egy elektromos töltőállomás kerül kihelyezésre. A terület környezettudatos és energiatakarékos világítását napelemes, LED-es kandeláberek biztosítják.

Támogatás intenzitása: 100% pályázati forrás.

Célcsoport: lakosság, kistermelők.

Várható hatások: Gazdaságosság, hatékonyság, lakosság életszínvonalának növekedése.

6. MONITORING JAVASLAT

A monitoring célja

A partnerkapcsolatok és programok beindítása, működtetése. A terv végrehajtása közben adatgyűjtés a folyó tevékenységekről, a szolgáltatásokban és a rendszerekben bekövetkezett változásokról.

- Az erőforrásigények és források meghatározása.
- Kivitelezési ütemterv.
- Az önkormányzati költségvetés és az akcióterv közötti „híd” megteremtése.
- A programok kivitelezése.
- A tevékenységek és eredmények dokumentálása.
- A sikerek és problémák felismerése, jelentéskészítés.

A visszacsatolás és értékelés célja

Az előrehaladás és teljesítmény hagyományos értékelése célközpontú mutatók segítségével. A szolgáltatók és felhasználók tájékoztatása az eredményekről. A konzultáció, felülvizsgálat és/vagy tervezési folyamat megismétlése meghatározott küszöböknel.

- Értékelő csoportok létrehozása.
- Értékelés időbeosztásának meghatározása.
- Célokra alapuló mutatók kidolgozása.
- A jelentés kereteinek definiálása.
- Értékelés elvégzése.
- A partnerek tájékoztatása az értékelés eredményeiről.

Cselekvési terv

1. Fenntarthatósági megbízott és monitoring csoportok kijelölése

A fenntarthatósági tervben leírtakkal, valamint a Város környezeti fenntartásával kapcsolatos feladatok koordinálására, a fenti tervben leírt feladatok betartásának figyelemmel kísérésére, a fenntarthatósági terv felülvizsgálatához szükséges lakossági véleménygyűjtéshez fenntarthatósági megbízott kijelölése szükséges.

2. Fenntarthatósági terv felülvizsgálata

Jelen Környezeti Fenntarthatósági Terv felülvizsgálatát évente 1 alkalommal felül kell vizsgálni, a fenntarthatósági megbízott által begyűjtött lakossági és intézményi vélemények figyelembe vételével, ennek megfelelően a szükséges módosításokat el kell végezni.

3. Tudatformálás, konzultációk, gyűlések tartása

Évente két alkalommal – tavasszal és ősszel – konzultáció szervezése a környezeti fenntarthatósági tervben foglaltak megvalósításáról, valamint az elhangzott vélemények, ajánlatok kiértékelése és a fenntarthatósági terv ennek alapján történő felülvizsgálata.

Monitoring rendszer szereplői

Polgármester

Bizottsági elnökök

- Városfejlesztési és pénzügyi Bizottság
- Szociális Bizottság
- Oktatási és Kulturális Bizottság

Az Önkormányzat által fenntartott oktatási Intézmények vezetői

- Jankó János Általános Iskola és Gimnázium vezetője (Működtetett)
- Tótkomlós Alapfokú Művészeti Iskola vezetője

Az önkormányzat által fenntartott óvodák vezetői

- Tótkomlós Város Önkormányzati Óvoda vezetője

Az önkormányzat által fenntartott közintézmények vezetői

- Tótkomlói Általános Művelődési Központ és Könyvtár vezetője
- Szociális Szolgáltató Központ vezetője

Társulások

- Orosháza és Térsége Ivóvízminőség-javító Társulás
- INNOENERGO-TEC Inoováció-Energia-Technológia Klaszter
- Tótkomlói Csatornamű Vízgazdálkodási Társulat
- Tótkomlói Önkormányzati Tűzoltóság
- "Közép-Békési Térség" Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás

Szolgáltatók

- Komlós Településszolgáltatási Kft.

Polgármesteri hivatal munkatársai

- Pénzügyi osztályvezető
- Igazgatási osztályvezető
- egyéb ...(civil szervezetek, helyi közösségek)

A fenti csoportvezetőivel történt egyeztetések alapján a monitoring csoportban – az LA21-ben – a vezetők kerülnek megjelölésre, akik, adott esetben kijelölik az adott iroda azon munkatársát vagy munkatársait, akik a konkrét monitoring feladatot ellátják.

Indikátorok

A Local Agenda 21 program keretén belül szükség van az előrehaladás, a bekövetkezett változások, a teljesítmény értékelésére. Az egyes részek előrehaladásának méréséhez olyan mutatószámok (INDIKÁTOROK) szükségesek, amelyek segítségével értékelhetők a bekövetkezett változások. Az indikátorok a környezeti, társadalmi-, gazdasági folyamatok elemzéséhez, teljesítményértékeléshez

nyújtanak segítséget és az információkat közérthető formában juttatják el a célszemélyekhez. Hozzájárulnak a társadalom szereplőinek tudatossága és viselkedése közötti eltérés csökkentésére, segítik a döntési folyamatok koordinációját - mindezt a fenntarthatóság alapelveinek érvényesülése érdekében.

Az indikátorok meghatározásánál jól mérhető, a KSH adatbázisában és a helyzetelemzés fejezeteiben is szereplő és alkalmazott statisztikai paramétereket választottunk, melyeket táblázatos formában foglaltunk össze. Ezen fenntarthatósági pillérenként készített táblázatok évenkénti kitöltésével és kiértékelésével hosszú távon is nyomon követhetők az időközben bekövetkezett változások, folyamatok.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes indikátorok nem elsősorban egy-egy állapot leírására törekednek, hanem a LA21 előrehaladásával, megvalósulásával kapcsolatos változásokat mutatják be, és alkalmasak a közösségi teljesítmény mérésére, vagy akár az országos, ill. nemzetközi trendekkel való összehasonlításra.

A meghatározott célkitűzések megvalósulásának nyomon követése elsősorban az Önkormányzat feladatkörébe tartozik. Továbbá biztosítani kell a szolgáltatók, a lakosság tájékoztatását az eredményekről és a bekövetkezett változásokról.

Az indikátorok összegyűjtése pillérenként és célonként más-más intézmény feladata. Az oktatással kapcsolatos indikátorok és adatok összegyűjtése az oktatási intézmények feladata, melyből éves adatszolgáltatást kell, adjon az Önkormányzat részére. A demográfiai adatok összegyűjtéséért az Önkormányzat illetékes osztálya a felelős. Az infrastruktúra adatait a szolgáltatók kötelessége szolgáltatni. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos információkat a közszolgáltatóknak kell összegyűjteni adott évre vonatkozóan. Az egészségügyi, szociális és közbiztonsággal kapcsolatos indikátorok összegyűjtése szintén az Önkormányzat feladata segítséget kérve az érintett intézmények vezetőitől. A gazdasági pillérrel kapcsolatos összes adat összegyűjtése, kiértékelése az Önkormányzat feladata, csakúgy, mint a kitűzött célok megfogalmazása. A kulturális adatok szolgáltatásáért a Város kulturális intézményei a felelősek.

Az indikátorok összegyűjtésére segítségül szolgálnak az alább látható táblázatok, amelyeket 3 részre tagoltunk:

- Társadalmi pillér
- Gazdasági pillér
- Környezeti pillér

TÁRSADALMI PILLÉR

Részcélok	Indikátorok	2019	2020	2021	2022
Általános adatok	állandó népesség száma (fő)				
	elvándorlások száma (eset)				
	Odavándorlások száma (eset)				
Egészségügyi helyzet fejlesztése	Működő háziorvosok száma (fő)				
	Működő házi gyermekorvosok száma (fő)				
	A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)				
	A házi gyerekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)				
	A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)				
	A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)				
	A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások száma összesen (eset)				
	A háziorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)				
	A háziorvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatás (eset)				
	Megjelenési esetek száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adat (eset)				
	Beavatkozások száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adatok) (db)				
	Gyógyszertárak száma (humán) (db)				
Szociális helyzet fejlesztése	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)				
	Éven túl nyilvántartott álláskeresők száma				
	Járadék típusú ellátásban részesülők				
	Segély típusú ellátásban részesülők				
	Rendszeres szociális segélyben részesülők				
	Munkavállaló korú népesség				
	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya				
Oktatás, képzés fejlesztése	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)				
	Az általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (db)				
	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)				
	A napközis tanulók száma a nappali oktatásban az általános iskolákban (iskolaotthonos tanulókkal együtt) (fő)				
	Általános iskolai főállású pedagógusok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)				
	Naponta bejáró általános iskolai tanulók				

	száma a nappali oktatásban (fő)				
	Számítógépek száma az általános iskolai feladat ellátási helyeken (db)				
	Középiskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)				
	Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)				
	Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)				
	Szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (szakmai képzéssel együtt) (fő)				
	Középiskolai főállású pedagógusok száma (fő)				
	Szakiskolai és speciális szakiskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)				
	Szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)				
	Főállású pedagógusok száma a szakiskolákban és a speciális szakiskolákban (fő)				
	Nemzetiségi, etnikai oktatásban tanulók száma a nappali oktatásban, a középiskolákban (fő)				
Közbiztonság fejlesztése	Településőrök száma (fő)				
	Bűncselekmények száma (db)				

Kulturális élet fellendítése	A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)				
	Múzeumi kiállítások száma (db)				
	Múzeumi látogatók száma (fő)				
	Rendszeres művelődési foglalkozások száma (db)				
	Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)				
	Kulturális rendezvények száma (db)				
	Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)				
	Alkotó művelődési közösségek száma (db)				
	Alkotó művelődési közösségek tagjainak száma (fő)				

GAZDASÁGI PILLÉR

<i>Részcélok</i>	<i>Indikátorok</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>
Nemzetközi együttműködés	Pályázati lehetőségek				
Az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése	önkormányzati bevételek összesen (Ft)				
	önkormányzati kiadások összesen (Ft)				
	adóbevételek (Ft)				
	összes felvett támogatás (Ft)				
	összes elnyert pályázati forrás (Ft)				
	összes kifizetett pályázati önerő (Ft)				
Mezőgazdaság fejlesztése	összes mezőgazdasági használatú földterület (ha)				
	egyéni gazdaságok száma (db)				
	kistermelői gazdaságok száma (db)				
	mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)				
	biotermesztés alatt álló földterület (ha)				
Gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése	ipari szektorban foglalkoztatottak száma (fő)				
	ipartelepek száma (db)				
	bejegyzett vállalkozások száma (db)				
	környezetbarát technológiák alkalmazása (%)				
Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése	szálláshelyek száma (db)				
	összes szállásférőhelyek száma (db)				
	vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen (vendégéjszaka)				
	külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen (vendégéjszaka)				
	vendéglátóhelyek száma (db)				
	turisztikai információs pontok, irodák száma (db)				

KÖRNYEZETI PILLÉR

<i>Részcélok</i>	<i>Indikátorok</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>
Környezeti elemek és rendszerek állapotának javítása, védelme	összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)				
	a lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)				
	komposztáló háztartások száma				

	(db)				
	biohulladék mennyisége (t)				
	helyi védettség alatt álló területek (m ²)				
	helyi védettségű épített objektumok száma (db)				
	felújításra szoruló középületek száma (db)				
A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, zaj)	zajszennyezés mértéke (dB)				
	szén-dioxid (CO ₂) koncentráció (ppm)				
Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése	Lakásállomány (db)				
	Közütemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)				
	Közütemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)				
	Közütemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)				
	Közütemi szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)				
	Villamosenergia-fogyasztók száma (db)				
	Az összes gázcsőhálózat hossza (km)				
	Összes gázfogyasztók száma (db)				
	Távűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)				
	Melegvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)				
	Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)				
	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)				
	Állami közutak hossza (km)				
	Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)				
	Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)				
	Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)				
	Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)				
	Összes elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m ³)				

Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása	fenntartható energiahasználat témájú előadások résztvevőinek száma (fő)				
	megújuló energiaforrást alkalmazó középületek száma (db)				
	megújuló energiaforrást alkalmazó				

	háztartások száma (db)				
	egy főre jutó összes				

	energiafogyasztás (fő/MJ)				
Zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása	erdő művelési ág aránya a területhasználatban (%)				
	biológiai aktivitás mértéke (%)				
	összes zöldterület a településszerkezetben (m ²)				
	egy főre jutó zöldterület (fő/m ²)				
	szabványos játszóterek száma (db)				
	a zöldfelületek fenntartásra szánt költség (Ft/ha)				

7. MEGVALÓSÍTÁS

A város fejlesztése, versenyképességének növelése csak akkor lehet hosszú távon eredményes és fenntartható, ha széles társadalmi bázison nyugszik, minél több ember vesz részt a javak környezetkímélő előállításában, és élvezi azok előnyeit.

Alapvető fontosságú, hogy a Tótkomlós Fenntartható Fejlődésének Programjában szereplő célok eléréséhez vezető úton a társadalmi szereplők folyamatosan tisztában legyenek azzal, hogy milyen célért milyen befektetéseket és erőfeszítéseket kell megtenni. A célok elérése ugyanakkor – egyes esetekben a konfliktust is vállaló – reformok, és a helyi társadalom minden tagjának tudatos tevékenysége által mehet végbe.

A Fenntartható Fejlődés Program meghatározza a fenntartható fejlődés elérésének folyamatát, szervezeti hátterét és eszközeit. A fenntarthatóság felé való elmozdulás csak egységes rendszerszemlélet alapján képzelhető el. E szemlélet alapján – folyamatosan (kétévente) felülvizsgálva és szükség esetén megújítva a program tartalmát – meghatározhatók azok a követelmények, megoldási módok, amelyek biztosítják az egyes intézkedések összhangját, kapcsolódásait és hatásosságát.

7.1 Az önkormányzat szerepe a helyi fenntarthatóság megvalósításában

A Fenntartható Fejlődés Program megvalósításához az önkormányzat részéről olyan politikai kultúra megteremtése szükséges, mely:

- párbeszédet folytat a jövőképről, a fejlődés lehetséges irányairól, a közösség jövőjének értékeiről és alapvető döntéseiről,
- a párbeszédbe bevonja a társadalom minden csoportját,
- az általános megegyezés (konszenzus) elven alapszik.

Az önkormányzatnak a program megvalósításában kapott központi szerepét a következő jellemzők indokolják:

- Az önkormányzat a helyi közösséghez „közel van”, így érzékenyebb a helyi problémákra (szubszidiaritás elve)
- Kiterjedt szolgáltató-rendszer működtetője
- Az erőforrások egyik jelentős felhasználója. A legtöbb közösségben az önkormányzat számottevő munkáltató és erőforrás-felhasználó, ezért a fenntarthatósági célok megvalósítása
- A piacot befolyásoló erő. Mint az áruk és szolgáltatások egyik legnagyobb fogyasztója helyi szinten, az önkormányzat jelentős befolyást gyakorolhat beszállítóira.
- Példakép más szervezetek számára. A környezetmenedzsment javuló gyakorlatával kapcsolatban szükség van a megfelelően tanulmányozott és jól dokumentált példákra
- Az önkormányzat saját tapasztalatainak továbbadása ösztönzőleg hathat mások számára. A legnehezebb feladat az, hogy a magasabb szintű környezeti teljesítményt egy szervezet integráns részévé tegyék, ezért az ezen a téren elért sikerek továbbadása felbecsülhetetlen értékkel bír és ritkán követel nagy tőkebefektetést.
- Információsztálgáltató. Egyre több helyen felismerik, hogy az információ könnyű elérésének lehetővé tétele nagyban támogatja a helyi közösséget.

- Támogató. Az önkormányzat kezében számos eszköz van arra, hogy stratégiai keretet biztosítson a polgárok személyes környezeti teljesítményének javításához. Sőt, számos nagy szervezet hagyatkozhat meg a központi gondoskodásra: tömegközlekedés, hulladékfeldolgozás, oktatás stb.
- Hálózatműködtető. Amennyiben egy közösség teljes erőforrásbázisát mozgósítani akarjuk, akkor az üzleti, a társadalmi és az állami szektor erőit egyesíteni kell és ebben fontos szerepe van a helyi önkormányzatnak. Képesnek kell lennie arra, hogy az együttműködések és társulások különböző formáin keresztül bevonja az említett csoportokat a folyamatba, ezzel biztosítva a nagyobb fenntarthatóságot.
- Lobbizó és az általános megegyezést segítő fél. Az önkormányzat szócsőként is kell, hogy működjön, ami eljuttatja a közösség céljait és törekvéseit régiós, nemzeti és nemzetközi szintre.

7.2. A fenntartható fejlődés érvényesítésének lépései

A.) Partnerségi kapcsolatok kiépítése

Szervezeti struktúra kialakítása, a szolgáltatások nyújtói és felhasználói a közös tervezésről partnerségi megállapodásokat kötnek.

- Lehetséges partnerek azonosítása.
- A partnerkapcsolatok céljainak és feladatainak meghatározása.
- A tervezés területének meghatározása.
- A tervezésre létrejött partnerkapcsolatok hatáskörének körülírása.
- A partnerkapcsolat-tervezés szervezeti kereteinek létrehozása.

B.) Közösségközpontú problémaelemzés

1. *Közösségi prioritások kijelölése.*

A szolgáltatási igények és problémák felfedése és rangsorolása közösségi konzultációkon keresztül.

- Célközösségek” definiálása.
- Konzultáció módszerének kiválasztása.
- A közösségi ügyek felismerésének elősegítése.
- Az ügyek konkretizálásának elősegítése: a problémák pontos meghatározása.
- A közösségi prioritások kijelölésének elősegítése.
- A folyamat dokumentálása és értékelése.

2. *Helyzetfelmérés, auditálás*

A kiemelt szolgáltatási igényekhez és problémákhoz kapcsolódó szolgáltató rendszerek felülvizsgálatának elvégzése.

- A felülvizsgálat(ok) hatáskörének meghatározása.
- A felülvizsgálandó szolgáltató rendszer jellemzőinek meghatározása.
- A szolgáltató rendszer térképének elkészítése.
- Az adatszükséglet és források azonosítása.
- Az adatfeldolgozás és elemzés normáinak megalkotása.
- Adatgyűjtés és feldolgozás.
- A szolgáltató rendszer állapotának felülvizsgálata és adatbázis létrehozása.
- A kapacitás és teljesítmény határainak, trendjeinek meghatározása az aktuális rendszerre vonatkozóan.
- Felülvizsgálati jelentés készítése.

C.) Stratégiai akciótervezés

Akciófeladatok és cselekvési lehetőségek meghatározása. Korlátok kijelölése a rendszerfeltételeket illetően, amelyek további problémaelemzést és tervezést vonnak maguk után.

- A közösségi prioritások és rendszer-felülvizsgálat áttekintése.
- A fenntartható szolgáltató rendszer jövőképeinek megalkotása.
- Akciófeladatok meghatározása.
- Cselekvési lehetőségek felismerése.
- Rendszerfejlesztési és teljesítménybeli célok meghatározása.
- A célok elérésére létrehozott partnerkapcsolatok és programok meghatározása.
- Ösztönzés a jövőbeni elemzésre és tervezésre.
- Az akciótervről szóló jelentés elkészítése.

D.) Megvalósítás és monitoring

A partnerkapcsolatok és programok beindítása, működtetése. A tervek végrehajtása közben adatgyűjtés a folyó tevékenységekről és a szolgáltatásokban, illetve a rendszerekben bekövetkezett változásokról.

Az erőforrásigények és a források
meghatározása. Kivitelezési ütemterv.

Az önkormányzati költségvetés és az akcióterv közötti összhang
megteremtése. A programok kivitelezése.

A tevékenységek és eredmények dokumentálása.

A sikerek és problémák felismerése, jelentéskészítés.

E.) Értékelés (audit) és visszacsatolás

Az előrehaladás és teljesítmény értékelése célközpontú mutatók (indikátorok) segítségével. A szolgáltatók és felhasználók tájékoztatása az eredményekről (visszacsatolás). A konzultáció, felülvizsgálat és/vagy tervezési folyamat megismétlése meghatározott küszöböknel.

Értékelő csoportok létrehozása.

Értékelés időbeosztásának meghatározása.

Célokra alapuló mutatók kidolgozása.

A jelentés kereteinek
definiálása. Értékelés elvégzése.

A partnerek tájékoztatása az értékelés eredményeiről.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- Tótkomlós Város hivatalos honlapja: www.totkomlos.hu
- Tótkomlós Városának Környezeti Fenntarthatósági Terve (2010)
- Tótkomlós Város Gazdasági Programja (2015-2019)
- Tótkomlós Helyi Esélyegyenlőségi Programja (2013)
- <https://www.google.hu/maps/place/Tótkomlós/>